

המליצה

עתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמרעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת. ....

מחיר החתימה:

באוסטריה-אונגריה:	
לשנה	6 כתרין
לחצי שנה	3
לרבע	1.50

באשכנז:

לשנה	7 כתרין
ביתר הארצות:	
לשנה 8 כתרין	— 8.50 פראנק.

האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה:
„Hamicpe“
ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

מחיר מורעות או הזכרות לנפטרים
לפי גרל השמח.
ברכת מו"ט חצי הכתר. כראש הגליון
שני כתרין

גליון בודד 12 הלר.

מכתבים בלתי הפשימ לא יתקבלו.
כ"י, שלא נרפס, לא יושב לבעליו.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם
מקומו הקודם.

מחיר שני אדרסה חצי הכתר.

Kraków, 27 Stycznia 1905.

גליון ה.

הראאה, כ"א שבט תרס"ה

את הפץ אדוני הגבוהים ממנו, שכל הסכה, המסככה במעשיהם ובמעלליהם היא החפץ לצבור הון על חשבון העם הדל, מקופת הצבור ומכיס היחידים.

מתונים הם הרוסים, אין בעולם כה פבלנות ככה הסבלנות של העם הרוסי, הרבה סבלו בדומיה, אבל גם לסבלנות הנפרזה הזאת גבול וקצב. נתמלא סאתה של ממשלת הזרן, והעם הנלאה קם, לפרוק מעליו את מטה הרשע, ובאותן קלות-הדעת והנאות בלי סבה, שיצאה ממשלת האולת אל המלחמה התיצונית במזרח הרחוק, יצאה גם למלחמה נגד שונאיה הפנימיים. כמו שטעתה בנאותה ובזרונה ככה היפנים, בן טעתה זה עתה ככה עמה, ועל הכקשה הנכנעת של העם הדל, לעמד לפני הצאר ולספר לו את עניו ומרודו ולחלות מלפניו רחמים, ענתה ממשלת הרשעה בזכה עצום ונורא, אשר כמודו לא נשמע בעולם בשום מרידה. שלשת אלפים חללים הכריעו כדורי אנשי הצבא על רצפות דרחוב כפטרבורג ועשרת אלפים נפציעים ובעלי מומים נלקטו בשוק, ובתוכם נשים וילדים, שהביאום האנשים לחוץ, להראות את הזדים, כי אין נפשם למלחמה, כי אם לתחנונים. הרשעה האחרונה הזאת עולה על כל הרשעה והזדון, שעשתה רוסיה האופיזיעלית מעולם. בזה, כפי שאפשר לשער, נחתם גור דינה. המרידה תתפשט בכל ארצות רוסיה וכל שונאי העריצים מכל העמים, הנאנחים תחת שבט הצאר, יקיצו

למרום גדולה. וליתר תקף ועזו נורו בני רומנוב גם את בתר הכהנה לעצמם, כל קיסר רוסיה הוא גם ראש הכנסיה הפראבוסלאבית, למען תהי קדושת הדת חופפת עליו ומגינה בעדו מפני קנאת עם, למען חוק את הדעה האכזרית והמרשעת, כי אין מאה ושלושים המיליון בני האדם יושבי רוסיה (ובשנים האחרונות שלפני המלחמה, גם ארבע מאות מיליון יושבי חינוא) חיים, קימים ופועלים רק כשביל המושל היהודי, להרבות רבושו הפרטי וכבודו וגדולתו. ועל פי הדעה הזאת התנהגה הממשלה, הנהגו כל הפקידים. ואם רשות ביד הגבוה מעל נכוח, לעשות עולה ענקית, לגזול משפט מאות מיליוני בני אדם ולעבר על כל חוק, הלא הרשות ביד פקיד דל, אשר בעון חולל וכרשעה הנכונה מוריו, לעשות עולה קטנה, לעשוק אכזר או עירוני ואין צריך לומר גור-היתושב, יהודי, פולני, למאי, פיני או ארמני. השהד והגנבה הוא תכן כל פעולת הפקידים בממלכת הרשעה, ועבודתם למלכות היא רק ענין צדדי, שיעשוהו דרך אנב. המשיג משרה ברוסיה הוא מהזיק את עצמו כמשיג רשיון להיות גולן, כמי שהותרו לו גול וזדון, שחד וכל חמס, כמי שההקים הכתובים אינם קימים בשבילו. השופטים אינם רשאים לשפוט את הנאשמים לפי החוק הכתוב, שנשבעו לשמרו, כי אם כפי שיוורו אותם פקידו האדמיניסטרציה בכל מקרה ומקרה. תפקיד הקמן אינו רשאי לעשות לו את טובת הממלכה והצבור לקו ולמשקלת, כי-אם

ברגשי אהבה וכבוד אניש ברכת מו"ט ממעמקי לבי, המלא רגשי תודה, למחיתי היקר והנעלה מויה רוב בעריש לנדא מרוקלא עם דעיתי איח מרת מאטעל, לחתינת בתם מרת הינדע עב"י מר נפתלי שמשין מאנדעל מפראחתיקי.

יופא לאפאלאנסקי באביא.

המרידה ברוסיה

באה המרידה, בא הקשר; כאשר חזו בראשית המלחמה כל האנשים שיש להם איוו סקירה מדינית, לשער את הכאות, בן היה. רבות סבלו יושבי רוסיה, הרבה נשאו, נענו, נוסרו בלי פשע. הן אמת היא, כי לא רק אחינו היהודים נתונים ברוסיה בכל צרה וצפויים להרג, לחמס ולגזול-משפט, כי-אם כל יושבי רוסיה, בלי יוצא מן הכלל. המלכות התפתחה ברוסיה למקור רשעה וחמס, לסמל אכזריות, אנואיזמוס, עמל ואון; פקידי המלכות — שרק מעט מועד מהם יוצאים מן הכלל — המה חבר נגבים וחמסנים, משחתי המדות, שאין ביניהם ובין חברות השודדים בהררי מארוקן ואלבניא ולא כלום. תכלית כל. מכונת הממלכה היא בעיני התקיפים ברוסיה רק לתת כל השלטון, הגדולה, ההוד והתפארת שבעולם למשפחת רומנוב ולעבדיו המושלים בשמו ולא יותר. השלטון איננו אמצעי, להביא על ירו את אשרו של העם, כי אם תכלית לעצמו, להרים על ידו אנשים אחדים

מדת-הדין מה נראה את!

(מקדש לזכר נשמת רעי היקר שלום עהרענפריינד ז"ל, שנפטר אהרי מחלה ארוכה ואיומה ביום ו' לחורש שבט שנה זו.)

I.

מדת-הדין מה נראה את! כשכמך תעשי נוראות. הנך נושבה ברוחך וסערות תחלופנה, כפרים שלווים ישממו, קריות אדירות הנתצנה, יערי-ער יעקרו. הנך נושבה וסערות תרתהנה את האוקיאנוס ובמצלותיו המבנעה אניות מלאות אדם. מהכל פיך על שיא תועפות הרים, שנזרים (גלמשר) יהמונגו, ומקרחם הנתך יגאו נהרות, יעברו אפיקיהם ויחריבו שרמות פוריות, ארצות יפות יבצה ישימו. הגעי בארץ ותמוט, האדמה הפער פיה ויתפוררו בניני עולם, וללועה ירדו חיים אדם רב. יחר אפך והררי געש יעשנו, אש וגפרית ערים יתפבו, יקברו בני אדם תחת לאוה כוערת. כנגד השודי כל יפי הטבע, כל חיים, קור חודר תשלחי עי כדור הארץ, ימול כל פרח נאה, יקרש כל חי, יקפא כל גע. חילי בעסק, עניים מרודים, רועדים מצנה, ישגרו שועתם הקורעת לב אל מדת הרחמים השמימה. השיעה עולה ובוקעת, ואובדת כלי הד שם במרומים, חשרת עבי אבדון חוסמת דרכה. איזמה את, מדת-הדין, מי יכיל ועמד! לא הבחין בקומך להצמית. כל חוק, כל מלא תקוה, כל מוכשר להתפתח בתחיה.

ובשבתתי פה בךד ואני קשבת
דהמת הרוח לנהמת הסערה.

נקדמה לי נדמה והנה שם שוקק
בחוזן האויב מתריב הארץ.
ובבית פה פנימה בולק ובוקק
ובדם ואש יפרץ פרץ.

ותרועת נצחון כעו יריע.
דהירו עמנרי שמים ירופפו.
ועקת שבר אחריו תבקוע
שחקים ושרפים יחרדו ירחפו.

נקדמה לי נדמה והנה בשפניה.
זו ארץ הדמים, רגלי עומדת.
ועדת כהני און מסקיב הומיה
ומדורה כבירה בתוך יוקרת.

ובאל גורי העצים אנשים לאלפים
חורים אקמים על המוקד יועלו:
שמע ישראל! אָחַד וְיְהוָה נְשַׁרְפִּים
וְהַמּוֹנִים וְרוֹנִים בְּמַרְוִים יצחקו.

יצחק שאנער.

פיריטון.

ליל חרף.

בחוזן תשוד סופה ובשירת תמוררים
תישן ארץ בשנת הרפאים,
ובחדרי השמש, כאסיר-אי-השעירים,
עצוב עוזב אשבה ואהנה נכאים.

ובאף בוערת אש נדוקה אדירה,
סביבה ברעש תאחו הלהבת,
ולשונה תרגן שירה כבירה,
זו היא שירת המות...

שירת המשחית בשדה-חללים,
הנת פי תרב בין כתרי בשרים,
ומרת חרמש בכליות שבלים,
צריחת עיט על הפגרים...

ולשון האש, זו שפת הצרבת,
לי נוראות תספר ובשפה כה זרה —

וייזניץ.

ישראל ומלחמתם בציונות. גם הלאמים האחרים יצאו מן הבחירות וידיהם על ראשם והיהודים נחשבים בעיני הכוזרים כאחד הלאמים האחרים. ולענדיעל הקנאי המאדיארי וחבריו חפו ראשם. נגלתה חרפתם — יהודים הם, מאסו בהם הכוזרים האונגרים.

אשכנזי מזדריגת. ממשלת אשכנזי מכינה את החוק, העומד על גבול פוקן, למלחמה. פן תפרוץ מרידה פולנית בלילית. יהיה הצבא נכון לסגור את הנבול או גם אולי להכנס לרוסיה, אם יהיה צורך.

המניסטריום החדש בצרפת. נראש המניסטריום החדש עומד הסינאטור רוביה, ממפלגת הרפובליקנים. חבריו נקבצו מכל המפלגות וגם הסוציאליסטים הרידיקלים לקחו חלקם. שלשה מניסטריום הוקמו מתוך הרפובליקנים המתונים, שלשה מן הרדיקלים, שנים מן הרידיקלים ושלשה מן הסוציאליסטים הרידיקלים. בדבר המלחמה עם הכנסיה הקתולית ילך והמניסטריום החדש בדרך. אשר התוה המניסטריום הקודם לו, אך ביותר ישוב הדעת וכחירות.

תנועת המרידה ברוסיה. עיני כל העולם נטויות עתה לרוסיה, לא לשרה המלחמה, כי אם לעיר הממלכה, כי הנעשה שם מושכי את דבר המלחמה כמורח החוק ואת הענינים המדיניים של כל העולם. אין יום, שלא יביא חדשות מרעישות, מקרה רודף מקרה ואין יודע על מה להתפלא יותר, על עוון פני העם, להגיד פתאם את האמת הערומה בגלוי אל הצאר הרם והנשא והנורא, על שריו הממשלה, שאינם מוצאים די אמן בלכם, למחות ביד העם המתקומם כבר עכר, להטיל מעליו את ערס או על הצאר בעצמו, שלבו נמוג ויאמר כדנג הקרוע את החומות העבות, שהכדירו בינו ובין העם ולהרכין ראשו לכוא ברברים עם הפועלים עצמם, עם מאות אלפי פועלים השוכתים מעבודתם ונכונים לשפוך דמם על גאולת רוסיה, ושהגידו לו במכתב ערוך אכזרי, כי הם וכל העם הרוסי המה גזולי משפט, עשוקים ורצוצים, כי — הפקודים עשו איתם כעבדים נרצעים, וכל הדרוש משפט יורד הכורה, כפניו הגידו לו, כי פקידיו, המושלים בשטח, כדם חבר ננכים ושוודרים, השולחים יד בהון הממלכה, כי עכדיו, שהוא בומח כהם, החריבו את רוסיה ויעשו עליה חרפה כמלחמת המזרח, כי כל העם נכון למות מאשר לחיות תחת חקו זרין כאלה. בחוקה דרשו ממנו, להרום את המחיצה, המבדילה בינו ובין העם ולקחת הממשלה מידי הפקידים הזדים ולמשול בעצמו בצרף באי-כח העם. מלא משאלותינו וכל ריסיא ההיה מאושרה ואם דא — כלנו נמות פה, כרצון נקריב חיינו כשכיל רוסיה, כן סימו הפועלים השוכתים את

הבחירות באונגריא. ביום ה' שכוע זה נגמרו רוב הבחירות באונגריא תחת חסות — צבא אוסטריא. נדודים רבים מגליציה, שלזיה, מורביא ואוסטריא נשלחו לאונגריא, לשמור את הסדרים. בכמה מקומות נשפך דם. העם כבר הביע את דעתו, ותקות הממשלה, כי הכוזרים יעמדו לימינה ויבחרו רק בצירים הרוצים בשלום וכמנוחה ע"פ חקי שנת 1867, נכזבה. מתנגדי הממשלה יצאו מן הכחירות חזקים ורבים כמו שהיו. רק כדבר אחד שונה יהיה הפרלמנט החדש מהקודם לו — היהודים נדחו מן הבחירות. במועצות הממלכה ישנו עד כה תשעה עשר יהודים ועתה נגרע מספרם מאד. בבחירות האלה ימצאו היהודים לקח טוב, כי אין המאדיארים מחזיקים אותם עוד למאדיארים טובים, למרות התכחשם לעמם ולמרות פרקם מעריהם עול דת ישראל. כגדי המאדיארים ביהודים ולא הועילה לאלה האחרונים כפירתם בלאומות

שומי ימית פתאום, למסת נקיים ילעג, ארץ נתנה ביד רשע, כן צעק איוב מן המצר, מוכה ביסורים, נענה ופפורר. איוב, סמל האנושיות הסובלת, לא אבה להחריש, ראה עולה ויקרא תגר, קפדה, ויבקש להנהגוש עם השטן המשחית, שמחאת חסר-הכח עוררה בו רק שחוק, להתענג כחמדת העולם חמד איוב — נגול העולם ממנו, מפסנתו נהדף למשואות. כל מאושר, כל שמח בעולמו תצמיחו, מרת-הדין איומה, לא תרפי מלצל הפארת המבוע, לא תינעי מרדוף נדרף בחמתך, לדכא ולדוק נשאים, לכתוש ולכתת חלכאים, כהולעת ישמרו חגורי אומץ, כנכעולי איוב אלונים יבחרו.

II

מרת-הדין מה נוראה את! לא הסתפקת כרמסך ודכאך בעצמך את כני חלוף התשים והרשום, לא די לך ברדף בחמתך את הנגפים היחידים, גם לחייהם הצבודיים שלחת ירך, הכנסת בהם ארם מפריד ומבלה, ארם הסכסוך. סכסכת ביניהם ואיש יתנפל על רעהו, אחד יאכל בשר חברו, מעצמותיו הנחרות יפשוט עורו הצפוד. קבוץ על קבוץ תגרי, מרת-דין קשה, בין עם ועם תחרה ריב, כנסיה על כנסיה תסית, ללאומים לא תתן מרגוע להתפתח שלויים. ההיסטוריה היא שלשלת דם ארוכה, הוליותיה הן רצחי עמים ולחץ

ענינים מדיניים.

מועצת הממלכה. ביום ג' שכוע זה נפתחה מועצת הממלכה של ארצות אוסטריא. הצירים הם אותם הצירים עצמם, שהיו בבית לפני השטמ הישיבות בימי קרבר, גם רוב המניסטריום הם אלה הקודמים, וככל זאת שנוי נכר נראה בבית, הצירים כמו שנהפכו לאנשים אחרים. הצעקנים שתקו. עושי השערוריות שמו יד לפת. דומה שנתטיימו דברי הנביא "וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ויבץ". אין זכר לריב לאומים. מלבד תביעת האיטלים מטירול, הדורשים להפריד את טירול האיטלית מטירול האשכנזית. ראש המניסטריום בארון גאוטש דבר את מנאמו הראשון בלי כחל ושרק, בלי מליצות רמות והכטחות יתרות, בדעתו, כי הרבה הטא ראש הממשלה שלפניו, בהכטחותיו ובהתאמצו לצאת ידי כל הדעות. הוא רק הביע מה שכלב כל צירי הבית: את הרצון לעבוד ולעשות. נלאו באי-יכח העמים כפרלמנט האוסטריא לעסוק במחללת וכגדופים, שהשפילו את כבוד אוסטריא ויושביה בעולם, ויחליטו לשוב לעבודת הצבור, ישבתה בשבע שנים. וראש הממשלה ידע, כי לא בזכותו ולכבודו שנה הפרלמנט את דעתו, כי-אם מעצמו ועל פי דרישת העם, לא התפאר, לא פתח בנדולות, ודא באר אף את הפרוגרמה שלו. המלה "עבודה" היא פרוגרמה שלמה לממשלה באוסטריא בזמן הזה. כי זה שבע שנים חלפו כארץ הזאת ללא עבודה צבורית ולא תמנות חדשות כפי הצורך. הכל נעצר, הכל נשטמ. עתה יפתחו כעבודה ממשית והיום חדשים יתחילו כאוסטריא מי יתן והיה לארך ימים!

היהודים לא ישמחו על מפת אויבם, כמו ששמהו אויביהם בזכת קיישינוב. אחרים מתפארים בתורת חסד ואהבת ארם, והיהודים, רק היהודים מקימים את התורה הזאת. אבל ראה יראו בני עמנו גם הפעם, כי נאמנו דברו אבות אבותיהם: "כפרוה רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי און — להשמדם עדי עד". ונביא אמר על "הגוים השוללים את ישראל": "הנוגע בכם כנוגע בבבת עיניו".

הגרעי ארזים חסונים, תכריתו כרושים נשאים, אלינים עבים ועבותים יכעו כמעצרך ויפלו לארץ. אומנתך ההשחתה! בליך המגל! רוח אפך סופה מתחוללת, המשרשת תמרים אורחים, המתערים בהררי אל, סועה הקיפה העושה מצולה רחבת ידיים למרקחה! הנשמי ומשלג נמם על רוכסי הפסגות ישמוף מבול ויאכיד מדינות.

מרת-הדין, היש מבלט ממך? האחרי קצרך כמגלך את חיי החמר הנח הנפש מתגרת ירך ותתעדן בחיים, שהכינה לה מרת הרחמים? ואם גם הנח, מי זה הפץ לכקש מבלט? אה החומר העכור קשורים בני אדם ברתוקים ובחורים כמלכות ההעדר מלעלות לעולם האצילות, לעולם שכלו טוב. משה ארון הנביאים, זה האיש הגדול בממשלת הרוח, גם הוא מאן לעוזב את ממלכת הרע, גם הוא לא אבה להאכיר אל עולם הוהר הנצחי. מחנן הוא אל שוכן אור, שהמריצהו לזנוח את מרור החשך. נביא עליון הפץ להיות בעמק הבכא, בעמק האומללים ולא להמלט אל עולם שכלו טוב. נביא, שעינו חזתה ברק האמת הנצחית, אוה להתר במחשבים. מרת-הדין נאורה את! זוהר חרמשך תצורדי, בלהב חרבך תלכבי נפשות ולא העמקנה לראות, שהלהט המכריק יוצא משלח פיפיות. שואב מים חשק אחיללם להיות תחת שימך המגלב, מאשר נסך בעולם הבא, בני אדם יתעורו מהמאכלת הנוצצת ולא ישאו עיניהם לראות כחודה.

עתה, להיות בעצה אחת עם המורדים וקין ממשלת הרשעה אולי קרוב.

את אשר לא יכלו צבאות רוסיה לעשות במלחמה באויב ההיצוני, עשו באויב הפנימי: טכחו שלשת אלפים איש בשעה אחת. ואת אשר לא יכול האויב החיצוני, הגבור הכביר לעשות, אולי יעש האויב הפנימי ההלש הנענה והסובל זה כמה מאות שנה, מכלי פתוח פה להתאנת: יעקור את ממשלת הרשעה עם שרשה וישמידנה מן הארץ. כל האותות יעידו, כי המקרים בקרית פטר אינם מקרים בודדים וכי המתקוממים בהוצות עיר ממלכת רוסיה לא ירך לבנם בנפול אלפי אהיהם. אדרבה, עתה יעור קצפם, עתה ישליכו נפשם מנגד, לגדע קרן הזדון. המה פתחו בשלום, ואם העיו הנסוך הגדול וולאדימיר, שמסר לו הצאר את הנגרת הממלכה, כברהו מפני עמו, לשפוך דמם בהוצות, ישפכו גם הם המתם על לוחציהם וטובחיהם ולא ידעו רחם. אדם שסבל הרבה, ששתק הרבה ושהתאפק הרבה, כאשר תפרוץ סוף סוף כעסו, לא ישמור עוד כל גבול. המרידה כבר קמה גם במוסקוא, בווארשא, בלודו בראדום ובסעבסטופול. בעיר האהרונה הזאת פרצה המרידה בתוך הצבא, אנשי הצבא שברו את שערי הקסרמה, שרפו את בתי האופיצירים ואת בתי המסכנות, ויכו את פקידיהם מכות נמרצות ושום גודר צבא לא אבה לירות על המורדים. ואם נצרך לזה את העובדה, כי כדורי התותח, שנורקו ביום ה' שעבר על ארמון הצאר ועל כל משפחתו בעיר הממלכה, נזרקו בידי חיל הנאדע שומרי ראשו, אז נדע, כי שוא במחון הממשלה על הילה המזווין. לא פעמים רבות יאותו אנשי הצבא לירות על אחיהם המורדים. עוד מעט וישימו אל לבם, כי העם הדרוש משפט קרוב להם מן הזדים העריצים, המדכאים מאות מליוני בני אדם ועושים אותם כצאן מכהה לכבוד עצמם.

היהודים לא ישמחו על מפת אויבם, כמו ששמהו אויביהם בזכת קיישינוב. אחרים מתפארים בתורת חסד ואהבת ארם, והיהודים, רק היהודים מקימים את התורה הזאת. אבל ראה יראו בני עמנו גם הפעם, כי נאמנו דברו אבות אבותיהם: "כפרוה רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי און — להשמדם עדי עד". ונביא אמר על "הגוים השוללים את ישראל": "הנוגע בכם כנוגע בבבת עיניו".

הגרעי ארזים חסונים, תכריתו כרושים נשאים, אלינים עבים ועבותים יכעו כמעצרך ויפלו לארץ. אומנתך ההשחתה! בליך המגל! רוח אפך סופה מתחוללת, המשרשת תמרים אורחים, המתערים בהררי אל, סועה הקיפה העושה מצולה רחבת ידיים למרקחה! הנשמי ומשלג נמם על רוכסי הפסגות ישמוף מבול ויאכיד מדינות.

מרת-הדין, היש מבלט ממך? האחרי קצרך כמגלך את חיי החמר הנח הנפש מתגרת ירך ותתעדן בחיים, שהכינה לה מרת הרחמים? ואם גם הנח, מי זה הפץ לכקש מבלט? אה החומר העכור קשורים בני אדם ברתוקים ובחורים כמלכות ההעדר מלעלות לעולם האצילות, לעולם שכלו טוב. משה ארון הנביאים, זה האיש הגדול בממשלת הרוח, גם הוא מאן לעוזב את ממלכת הרע, גם הוא לא אבה להאכיר אל עולם הוהר הנצחי. מחנן הוא אל שוכן אור, שהמריצהו לזנוח את מרור החשך. נביא עליון הפץ להיות בעמק הבכא, בעמק האומללים ולא להמלט אל עולם שכלו טוב. נביא, שעינו חזתה ברק האמת הנצחית, אוה להתר במחשבים. מרת-הדין נאורה את! זוהר חרמשך תצורדי, בלהב חרבך תלכבי נפשות ולא העמקנה לראות, שהלהט המכריק יוצא משלח פיפיות. שואב מים חשק אחיללם להיות תחת שימך המגלב, מאשר נסך בעולם הבא, בני אדם יתעורו מהמאכלת הנוצצת ולא ישאו עיניהם לראות כחודה.

מכתבם אל הצאר, שלבו עודנו חרד בעבור כבוד כלי-התותח, שירו אנשי צבא כחג הירדן ביום ה' שעבר אל ארמונו, להמית אותו ואת כל בני ביתו — ויעתר אל הפועלים ויומינם כלם לפני האדמון, לדבר עמם כעצמו כחפצם ולשמוע צרכיהם מפיהם. ארבע מאות אלף פועלים שבתו בפעם אחת בפטרבורג וגם בערי המדינה נלוו הפועלים אליהם ומספר השוכתים הולך וגדול. בפטרבורג אין שום עתון ויצא לאור אין אור העלקטרי מאיר, אין הטראמוואי עובר וכל הפבריקאות סגורות. כל האותות יעידו, כי אין השביתה הזאת שביתה פשוטה סוציאלית בגלל סכסוך שבין פועלים ובעלי-בתים, כי-אם התקוממות מדינית, מרידה, רבולוציא, כי גם במכתבם אל הקיסר נתנו הפועלים בפירושי, כי קונסטיטוציא וחרות כללית לכל אדם הם מבקשים וימסרו נפשם עליה. הפועלים היו נכונים, שאם לא יצא הקיסר אליהם בעצמם, לדבר עמם, יצורו על ארמונו ויתפרצו אל תוכו, גם אם יורו עליהם בכלי הותח. גודרי אנשי הצבא החונים בעיר הממלכה הכפיתו להם, כי לא יורו עליהם. הואנה בקשו איפא הפועלים, אך הקיסר התאמץ, לכלי תת להם פתחון פה, להתחיל במרידה גלויה ובשפיכת דמים. ופלא, כי מנהל הפועלים המורדים הוא כמר הממונה מאת הממשלה על נשמות האסירים בבתי הסהר בפטרבורג גיאורג נאפון שטו. הוא יסר מפלגת סוציאליסטים המחזיקים ברת, כעין המפלגה הסוציאליסטית הדתית באנגליא. הקשר ברוסיא חזק איפא, נסיכים, כעלי-בתים מלומדים, סטודנטים, פועלים וגם כהני רת, מתקוממים נגד ממשלת הזרין. והצאר לא שמר את הבטחתו, להתראות אל העם ולשמוע מפי את צרותיהם; כעצת בני משפחתו ברח מעיר הממלכה אל ארמונו אשר בצארסקאיא סעלא. שם נקל לשמרו מגשת אליו. אבל גם שם לא ישב. יש אומרים כי יברח גם מארצו אל אבי אמו קריסטיאן מלך דניא. את הנהגת הממלכה יהצבא מסר לפי שעה אל דודו וולאדימיר בן אלכסנדר השני, עריץ ואביר. והיה מעשהו הראשון, לצוות את שרי הצבא, להכות בעם ולירות בהם בלי חמלה, למען ישמעו ויראו ולא יזדו לפתוח פיהם לצעק מרוב מכאוביהם. והעם התקבץ ברחובות ביום א' שבו זה ויגשו אל שרי הצבא בהכנעה וביראת הכבוד ויפלו לפניהם על ברכיהם ויתחננו אליהם. להניחם ללכת אל הצאר, להציע לפניו את בקשתם. מענה שרי הצבא היה יריות אחרות ושדשת ארפי איש נפלו חללים, וכעשרת אלפים נפצעו. גם ממחרת ובכל יום נשבעו זה היתה התנגשות בין העם ובין הצבא ורכים נפלו חללים. והעם השוכת ומתקומם

הולך ורב. כל עורכי הדין בפטרבורג שוכתים ויתחברו אל המורדים, גם קצת מן השופטים והפקידים נמנים ביניהם. כי יש בתוך הצבא פקידים הנוטים אחרי המורדים נראה מן ההתנקיות בנפשות הצאר כחג הירדן ביום ה' שבו שער. פקיד צבא מחיל שומרי ראש הצאר הטו את קני התותח מעבר הנהר אל מול ארמון הצאר ויורו אליו כבדורים. אנשים אחרים נפלו מתים והחלונות נופצו. ככל שנה נשויים הקנים אל צד אחר. ויורו בלי כדורים אל פני המים. פקיד הצבא נתפשו. כסעבאסטופול המבצר הנודע, אשר כחצי האי קרים, בגרו אנשי הצבא בפקידיהם. האדמייראל צוה להרוס את בתי העיר הסמוכים אל לשכות הצבא. זאת לא ישרה בעיני אנשי הצבא המלחים ויאמרו למחות. פקיד הצבא סגרו את אנשיהם בלשכות והמה יצברו את השערים ויצאו. ויציתו כאש את בתי האופיצירים ואת בתי המסכנות ויכו את האופיצירים. שרי הצבא הביאו גודרי רגלים ויצוו לירות על המלחים. אנשי הצבא מאנו לשמוע בקולם. גודר אחר הוכא וגם הם לא אבו. שר הצבא הזכירם את השבועה ששבעו אל הצאר, וגם זה לא הועיל. גם בעיר הממלכה ירננו אנשי הצבא על הדם הרב, שנשפך על ידם כאונס. רוח המרידה התפשט כבר בקרב הפועלים במוסקוא ובערים גדולות אחרות. מסלת הברזל בין מוסקוא ופטרבורג נחרבה. המלגראף בין ווארשא ואוסטריא נפסק. המורדים התחילו להלחם בנומכות וכדינאמיט. גם שדרו בית מסכנות נשק. בראדוס, עיר גדולה בפולן, סמוכה לגליציא, נלחם העם בצבא. העם ירה על הצבא ויפילו חללים אופיצירים אחרים. בנינים אחרים נהרסו כדינאמיט. התסיסה בגל ארץ פולן רכה ועצומה. הפועלים מזוינים בנשק רב. מכמה מחוזות בדרום ובמזרח הארץ באו שמועות, כי רוח מרד התעורר גם בקרב האכרים. אשר הצאר נסח בהם, כי נאמנים הם לו. דומה שכבר הגיעו התקפים לידי כך שאינם מאמינים עוד בנצחונם נגד העם בכלי נשק. כי לולא זאת לא נלחמו בנשק. שרס חלשים ונואשים נלחמים בו — כהפצת שמועות שטר. שוטרי הסתר הפיצו שמועה בקרב העם, כי היפנים שלחו ששה וארבעים מיליון רובל, לחלקם בין הפועלים, למען ימדרו וישבתו ממלאכתם. כשנה שעברה הפיצה הממשלה שמועות כאלה נגד היהודים, מבלי יכלת לנרשם או להכחידם. ביום ג' שבו זה נקבצו כחמשים אלף פועלים מבתי החרשת הקיטריים בקולפינא סמוך לפטרבורג וישימו פעמיהם אל ארמון הצאר בצארסקאיא סעלא, למסור לו את כתב בקשתם. כאמצע הדרך באו למראתם לגיון צבא רגלי וגודר רכב ויצוום לעמד. הפועלים היו מזוינים בכלי נשק ויאמרו להבקיע דרך החיל. אך אנשי הצבא עשו בהם זבח גדול, נחלי דם נזלו וכל הדרך והתעלות מלאו

פגרים. הנותרים נמלטו לקולפינא והחיל רדף אחריהם ויקיפם ויהרוג בהם גם בקולפינא המון רב. מספר הנופלים בזבח הזה לא נודע. כי החיל חסם את הדרך לפטרבורג. והמושל החדש, הנסיך הגדול, וולאדימיר, קרא את הגנראל מרעפוב, שהיה עד כה ראש הפוליציא במוסקוא ואשר התנבלו עליו שם להמיתו, וישימחו לגנראל-גוברנטור על פטרבורג. יפוי-כחו הוא בלי נבול, כל אשר יחפוץ יעשה והוא רוצה אכזרי, מאנשי פלעהווע. ביד חזקה כדם ואש רוצה בית הצאר להכניע את העם והעצה הזאת לא תצלח, כי העם כבר הפקיד את חייו וכאשר אכזר אכזר. בלה הם רוצים לעשות הפעם לממשלת הרשעה. רבים מגדולי המלומדים סופרים ועורכי דין השלכו הכורה. גם הסופר המפורסם והחכיב ברוסיא מקסים גורקי, שרצה לעמד בראש המורדים, נתפש מאת השוטרים. על זאת בודאי לא יחשה העם. ממשלת רוסיא מבינה לה פזה בעצמה את קברה. יש מנבאים. כי אחרים מגדולי המלוכה יפלו עתה בידי הורגים בנקמת המורדים. באדעסא רכה התנועה. החניות נסגרו מפחד המורדים. אימה גדולה נפלה על היהודים, כי בכל צרה כללית יסבלו המד יותר מאחרים. גם ביתר הערים הגדולות שוכתים הפועלים ונכונים הם למלחמה עם הצבא. יצא קול, שארמון הקיסר בצארסקאיא סעלא בווער כאש והקיסר נמלט לגאמשינא אל בית אמו. — ממוסקוא באה שמועה, כי הנסיך הגדול סערגיוס, שהיה גנראל-גוברנטור במוסקוא, נדקר ברחוב ויפוד חלל. — תמונת הצאר נקרעת בכל בתי הצבור וברגלים ירמסוה. — מסיביר באה שמועה, כי שם נהרסה מסלת הברזל המוליכה לשרה המלחמה במרחק ל"ב קלומטר. — להנסיך מירסקי המניסטר הלברלי לעניני הפנים אין עוד כל הישפעה בממשלה. חברו כרעה ואוהבו העורך העסען הושם במשמר. — גם בפינלנד קם העם נגד הלוחצים הרוסים וישכרו את חלונותיהם. לפאס צייטונג מודיעים, כי באורנגניציות הנסתרות דנו דין הצאר למיתה. — הגנראל מרעפוב גזר על הכני, קרובי הנהרגים, בכאם אל בתי החודים ובתי המתים, אסור להם לבכות בקול, והבוכה ישלך הכורה. — הנהרגים נקברו באישון לילה ע"י אנשי צבא. — השוטרים תופשים עתה את כל אדם שע"פ מראו יש להמיל בו חשד, אלפי אנשים הושמו במאסר. — במוסקוא מאת אלף פועלים שוכתים, גם שם ירו אנשי צבא על העם, שמונים איש נפלו חללים. ביום ד' חננו השטודנטים במוסקוא חג יובל קין שנה ליום הוסד האוניוורסיטה. אנשי צבא מצאו קהל סטודנטים בחוץ ויורו עליהם. שלשים סטודנטים נפלו חללים ובחמשים נפצעו. — בפטרבורג רוב הפועלים שבים אל עבודתם.

להגיע במבטן אל התובן, אל גרעין המציאות. „במפלא ממך אל תחקור" אומר איש הנסיון. השכל יתאמץ לדעת את האמת, להתחקות על שרשי הדברים. אך כל עמלו לריק, בחירו האנושיות ייגעו לשוא. מדה-הדין סגרה את שערי האמת לנצח. צדק איש הנסיון, כהזוירו מלבזבו את הבחות הנם. נוראים החיים בעבורך, מדה הדין! לא די שתיסרי את האדם ותצעריוהו כל ימי חלדו עד יום הניפך עליו חרבך חרב המות, לא די שהגרה בו שן אחיו, גם לנשמתו, חלק אלוה ממעל, הושטת את ידך. לפגוע בה נכצר ממך והנה הנבלת אותה, בנית לה גדרים, השפלת את מעופה, קצצת את כנפיה. פאוסט איש הדעת נפתל לריק, רוי העולם חתר להביר, בקורנסו הנה על שערי האמת, כהתנעושה התנפל על כל נעלם, נלחם עם השטן, אך לשוא! בשחוק בוז יתעהו זה, יטה מדרבו את מבקש האמת ויוליכהו שולל.

מן תלם הפילוסוף הראשון עד עתה, זה חמשים יובלים, אף צעד אחד הלאה לא נעשה בהברת האמת הכללית. אחרי התאמצות של מליוני הונים קרא באנחה די בואה-ראמונד את המלה הנוראה Ignorobimus. לא נדע עד עולם, לנצח תהיה לנו דעת האמת נבריה, צעק המלומד הזה ביאוש, מלומד שספג בעצמו המציר עבודה כל הדורות. מחשכנו לא נצא עד דור ודור, לא נדע מה היא עצמיות החומר והרוח? מה הוא

המדע, החקירה והמכניקה שתיים נוספות במדה מחרידה על חללי הטבע, מחישים את הצמחת אחיהם. עשרות דבכות אנשים נכרתו כשנה הזאת במזרח בבת אחת. היסוד האגואיסטי שבאדם מביאהו לפעמים לעור את הדומים „לאנכי" שלו, את בני האדם זולתו. והנה מרון לאומים משנה טבע האדם, משכר את רוחו בחמתו, משביח מלבו את אחיו, מאלצהו לערות את נפשו למות, ככדי להשמיד אחרים. הנך נוראה מדה-הדין! בין איש לרעהי תפרידי, בין לאום ולאום תעוררי מצה, בין אמונה לאמונה תכניסי משטמה, תכניעי את האישיות, תשפילי את השכל למשמעתך, האדם מבלבל מאדם הרע העוזר להעדרו.

III

מדה-הדין, מה נוראה את! עיני בני אדם החשכת, הביתן בסנורים. מדה הרחמים שתלה בלב האדם את ההשתוקקת לדעת, כמו שאמר אדיסמו או את הצורך המטפיזי, כמו שהעלה קנט, והתאוה לדעת לעולם לא תמלא. למקום שם האדם מפנה את מבטו, שם הבל כמום, סתום, חתום בשבעה חותמות. אזלה ירו להרים את הצעיף העושה את עצמיות העולם, ומכסה אותה מעיני החוקרות. את עיניו, שנוערו מיצירתן, לסקור את הכל, להביט ולחרור, מפריע אפר נצחי,

מפלגות. הרדר אמר: לעם, שאין מלחמות, אין דברי דימים, איננו לאום. כל מסורה לאומית שוויה היא מקטל, כל היותו של עם גדול הוא לוח אדום מלא קרבות נוראית. גזרתך מדה-דין תפריע לנכשלי בעסק להתאגד, לא תתן להם להתקבץ ולהתחזק, לא רק ה„אנכי" הפוליטי החמרי פורע פרעות, לא רק היסוד הארצי שבאדם תומך את השחתתך; לימינך עומד גם הנשגב בלב אדם, גם הרם והנשא — הדת. גם השניב מאור שמימי יעורר את הנשיות הגרועות ויעשן לקטשת עמים, לריב דתי, הקשה מריב חמרי. הסמורית הכנסיה הנוצרית כלה שלשלת רדיפות איזמות. בראשונה נדרפה ואחר כך רדפה בעצמה, שערות ראש אדם הסמרנה לשמע רדיפותיה, למרטירולוגיא ארוכה עשתה ממשלתה את קורות היהודים בגולה. על מזבח דת „אהבת האדם" הקריבו קרבנות רבבות בני עמנו ודיח הניחוח מה „אטו-דפה" של המומתים על קדוש השם היה לרצון לכנסיה הקתולית. רוע בני אדם אינו נופל מעריצות איחתי הטבע. בעד רקמת הרמיון, בעד עולם האלילים על הר אולימפוס, נכרתו כימי החשמונאים יהודים באכזריות תפתה, הכנים נשחתי והאם „עלתה על הגג ונפלה ומתה". נוראות הן תוצאות ריבי עם. אחרי עבודה תרבותית של אלפי שנה, מלא המזרח הדרחוק ממטועני חרב, שנפלו ביד אחיהם. לא זו בלבד שהתרבות איננה עוצרה את ההתנגשות בין העמים, אלא אף זו, שהיא בעצמה נכונה תמיד לסעדה ולהחזיקה,

על המצפה.

שניות.

בי"מצפה" גליון 606 העיר הסופר ד"ר שמריה לעווין על דבר אמת, כי בכל חיינו כגולה בולטת שניות, יתר שעל פי רוב הוא כנטול. בשבתנו על אדמת ישראל לא היה לנו יו"ט רק יום אחד ובגולה התפשט כל יו"ט לשני ימים, יו"ט שני של גלות; בארצנו לא היתה לנו רק שבת אחת ובגולה אנו שבת שתי שבתות וראשי קהלות ברלין השתדלו ברצונם, לערוך גם תפלת שבת בצבור ביום א' -- שבת שניה של גלות; בתחלה לא היה לנו רק רב אחד בקהלה ובגלות רוסיה זכינו לשני רבנים, אחד של קדש ואחד של חול; בתחלה לא היתה לנו רק לשון לאומית אחת לכל ישראל -- עברית ולא היה איש מפקפק, כי היא לשון העם היהודי והיא עתידה להיות לשון כל העם בשובו לארצו, ובגלות רוסיה זכינו כבר לשתי לשונות לאומיות: עברית ויהודית, ומלחמה ביניהן, האחת דוחקת את חברתה ומתאמצת לרשת מקומה; בתחלה לא היתה רק ארץ אחת לישראל -- ארץ ישראל ועתה באחרית הימים זכנו העממיים יבתיכנו במדינה שניה של גלות, אונגריה או אחרת, כאדו גם בזה זקוקים אנו לשניות, אי אפשר היהודי הגולה בלי שניות. בלי כפל ויתר שהוא כנטול.

"השניות הגלותית" -- אומר הכותב -- גורמת לפזור הנפש והרוח. זאת הבינו הישב הציונים, וזה היה בחם לאיריאל המרוסם שלהם. כי הם מצאו את ינקודת ההבער של כל שאיפות העם. נקודה אחת, אבל הנסודה היותר חשובה והשקולה כנגד כל אלפי הנסודות הסובבות אותה [וכל זמן שהנקודה נשארה רק אחת, וכל העינים היו נשואות אליה, יכולים היינו לחכות, כי תחת תקופת הפזור תבוא תקופת ההתרכוזות. מרכז היה לנו, מרכז אחד, ואם לא עלתה בידנו למשוך אחרינו את כל חלקי העם, היינו בטוחים, כי סוף סוף יתרכזו מסביב דו כל כחותינו. אבל ההתפתחות הגלותית השלילית עוד לא נפסקה, ואין אנו עוד בני חורין אפילו בשאיפותינו. מדינה אחת היתה לנו בתור מרכז לשאיפותינו, והנה בראנו לנו "מדינה שניה של גלות", ג"כ בשאיפותינו. רבים אומרים להחליף את הראשונה בהשנייה, ורבים אומרים לצאת ידי שתייהן. ותהיה לנו מדינת אחת עברית ומדינה אחת יהודית. ובמשך שתי שנים רצופות במעט הגנו מתוכחים, רבים ומתמוטטים, ומצדדים בזכות קיומה של מדינה שניה של גלות. שאינה קימת עוד. אנו מחכים את פרי הגלות כטרם נמל עוד ציצו. קונגרס

אחד היה לנו, קונגרס ציוני, כמה מרביות אחת בעד שאיפותינו היותר טהורות והיותר איריאליות. והקונגרס הזה סתם פיות מתנגדינו, הוא הכריע אותם באחרותו והנה בראו לנו "קונגרס שני של גלות". ויהי הקונגרס הראשון קודש לציון, והשני -- למזרח של אפריקה.

מומרים להכעים.

היהודים באונגריה במעט כלם יהודים דתיים, כלומר אין להם מן היהדות רק את הדת לבריה; הם עצמם מתייחסים ללאום המאדיארי, ובבית אבותם ובגזעם יכחשו בעזות פנים, דהם נתנה לשעורים, ושנם עוד במזרח אונגריה יהודים דכקים כדתם ואוחזים גם בכל מנהג חסידים, אבל כמערב, והדור הצעיר אף במזרח, כבר פרקו כועליהם עול הדת וילענו לאבותיהם, וכל יהדותם, "הדתית" עומדת על ה"קדיש" ועל הזכרת נשמות. ובהיות יושבי אונגריה קלי דעה מטבעם והיהודים למדו דרכיהם, על בן אין ארץ בעולם, שרבו בה המומרים, כמו באונגריה. כי אחרי שאין היהדות רק דת, סכום חקים ידועים וברת אין איש מודרני אויז ומאמין עוד באונגריה, כי חרפה מרומה היא לו, על-כן על כל מקרה קל הערך ימיר היהודי "הדתי" את דתו. בבודפשט יצאו מאה ועשרים בתי-אבות יהודים יחד מכלל היהדות ביום אחד בשבוע שעבר, יען בקשו שני משגיחים על בה"ם של היהודים מאת המורים היהודים, לעמל בבחירות בשביל המפלגה הליברלית והמה נומים אחרי המפלגה הרמוקרטיה, שהיא וקנרדיטיה גם בן יהודים. בן מראה היהדות הדתית בזמן הזה. התפאר יתפארי היהודים החרדים בחוסט, כסיעת ובמונקאטש עם רבניהם, כי בניהם לא ימירו דתם בשביל דיב מדיני ובשביל שדוך עם נוצרים ושובחים הם החכמים ההם, כי גם בבודפשט היו ימים, שמסרו היהודים את נפשם על קדוש-השם ואולי קצת מן המומרים להכעים הנ"ל הם מבני בניהם. ואם יוסיפו להלחם בציונות כטענה, כי אין היהדות רק דת לבר, אינם בטוחים בכל, כי לא יבאו בני בניהם לירי בך. יהודי המביר לאום יהודי ומקוה לקבוץ-גלות כפשוטו ובמשמעו, לא יעשה את יהדותו לאתנו זונה, לותר עליה בגלל אשה נוצרית או בגלל תועלת חמרית ומכל שכן למען הכעים את ראשי הקהלה על שמתם המדינית או יען הטילו עליו מם הקהלות, כי גם מומרים להכעים כאלה ישנם בזמן הזה וכל זאת היא תולדות הדעה הנפסדה של הרבנים הידועים, כי אין היהדות דק כנסיה דתית ותשועת ישראל לא תבא רק באופן מופשט למעלה מן הטבע.

אספה ציונית בווינה. כמושיק חי שכט נפתחה בווינא אספה ציונית כללית מכ"ב ערים מכל רחבי רוסיה. מן המורשים היו אסישקין, גולדברג, רוזנבוים ושיינקין. ע"ד אונגרא חחלט, כי הצעת אונגרא מתנגדה לרעיון ההיסטורי של הציונות ולפרוגרמה הבולית. האספה קבלה על עצמה להלחם באופן נמרץ במריטוראלות ולבאר את כחשה והבל הרעיון. כל שנוי בפרוגרמה הבולית לא יוכל למצא מקום בקונגרס. גם אין ביבלת ההצעה האנגרית להקד אף את העוני של היהודים. האספה מצאה לנהיך להתחיל בעבודה מעשית בא"י, להציע בקונגרס הבא לרבוש בכל אופן קרקעות בא"י בין בכסף הקופה הלאומית ובין בכסף יחידים ולחבר לתכלית זאת את כל חברות הקולוניזציה ע"פ תכנית מסודרת; להרחיב את פעולת הבאנק אנגלא-פלשטינא בכל אויז המערבית ולהפיץ בזה את המסחר היהודי והתעשייה בארצות ההן; על הוה"פ הציוני לחבר את כל מוסדות החנוך בא"י לעבודה משותפת ומסודרת, להרמת המצב הקולטורי של דיישוב העברי בא"י; על הקונגרס לברוא הסתדרות כל היהודים בארץ ישראל עם מרכז אחד, שיהי בא-כח כל עניני היהודים בא"י; על הועד הארעסאי ליישוב א"י לכונן ביפו לשכת מודיעים תחת הנהגת ההסתדרות הקימת כבר שם. עוד החלט לדרוש מאת הקונגרס מעשים קולטורים רבים. כיסוד ב"ם למורים עברים, באנק חדש. עתון חדש בא"י, לשום לב להרמת הרוח הלאומי וההכרה העצמית. נבחר ועד פועל וועד מנהל. אנטיטורים ישלחו, להכין את הציונים לבחור רק בציונים אמתים המואסים בכך ארץ אחרת. לוה"פ נבחרו: אסישקין, כהן-ברנשטיין וטימקין.

תרי מזרח אפריקה באו אל חוג מומכאסא ביום 13 לח'ז ומשם נסעו במסלת הכרזל בעירבה. אספת מזרחי באמריקה. ביום 3 לח'ז היתה בני-יורק אספת ציונים מזרחים. על סדר היום עמדה עריכת פרוגרמה לעבודה הציונית באמריקה. הרב ד"ר קליין ישב בראש האספה. הרב גוטמאן ספר את כל הגדולות, אשר פעלה הציונות. להשיב את יהודי אמריקה אל עמם ואל דתם. ולפני הציונות היו כאבודים ליהדות. מקום הקונגרס השביעי. כפי הנראה לא יהיה הקונגרס הבא, בכאזל, כי אם-בעיר אחרת בשווייץ, כי בסוף חדש יודי לא יהיה היכל הקאסינא פני-.

מכתבים מערי המדינה

רישא. זה כמה שנים קים פה בית ספר עברי בשם "תעודה ישראל", העומד תחת הנהגתו הראשה של הסיפר העברי מר אבא אפפלבוים. ביה"ס הזה מצטיין ברוח הלאומי השורר בו, ומעת נכנס בו המורה והפרדגוג המצויין מר דודסזאהן, בתוד מורה בא עמו רוח חדש והנו מהנוסם היום להפארה, בעירנו. המורה הנזכר, מצטיין בידעו; להלוך לרוח הילדים, והמה נקשרים אליו כחבה רבה. מלבד אשר ילמדו התלמידים והתלמידות את השפה העברית על בוריה על פי השטה עברית בעברית, המה מקבלים ג"כ חנוך לאומי, במלא מובן המלה. ככל פעם נערכים לפניהם שעשועים שונים, אשר יקחו את לב הילדים, ומחכים עליהם את הלמוד. כמצש"ק הזה, נערך כביה"ס, חג חמשה עשר בשבט" נפלא מאד, את החג פתח מר אפפלבוים לפני אורחים רבים בנאום נפלא ע"ד ערך החג הלאומי הזה ויחוסו להנעתנו, אח"כ שרו הילדים שירים עברים, גם דקלמציות אחרות עבריות היו. בסוף נאם המורה דודסזאהן נאום עברי, ויוביה להנאספים את הנחיצות של למוד השפה העברית. הנאספים מחאו כף מרוב התרגשות למדאה הנהדרת הזה, כראותם דבר אשר לא דאוהו מעולם. בעת החגיגה נאסף סכום הגון לרשום את בית הספר בספר הזהב.

מקור התנועה? איך התהוו החיים? מדוע מהאים הכר לצרכו בטבע? מאין ההרגשה? מאין המחשבה, הלשון? הרצוננו הוא חפשי? חרצן העולם זר יהיה לנו עד סוף כל הדורות, הוא אינו ניתן שיביריהו Unknowable כמו שאומר ספנסקר בעל האגנוטיציזמות. בחירי כל חכמי תבל יגעו בל ימיהם, לפתור את חידות העולם, כל אחד בשטה עמוקה וחרפה, בגאונות איתנית, והחידות עומדות הלאה כסימן השאלה. כודד בלי עזר נמצא האדם בטבע המבוסם, היוצר חתלו כהתוליו, כמו למען יהי האדם מוטל רק על כחותיו בעת שסכנות הטבע מגיחהו עליו מכל צד ושנאת זולתו ממררת את חייו. עולם נעלם נתן לאדם, והוא לא יוכל לדעת אותו כמו שהוא באמת. רק משפט סוביקטיבי ישפוש אותו בעד משקפים של הזמן, המקום, הסביבה והחקים. אבל לדעת דבר ולהשינו כמו שהוא בהחלט אין שום תקוה לאדם. נורא גורל האדם, התר לדעת את האמת המחלטה. הוא שואף לדעת והוא יודע שבל עמלו מאפע.

"ממעל לפה לא תשא את עיניך ולא את שכלך, מחוץ לכאן הכל גז, הכל דועך, הכל מהטשטש, רק בחוג הגדור הזה צין האל את מקומך", בן בוכה המרורים אלפונם למרטיץ. את מדה הדין, ולא מדה הרחמים, היא המגבילה את כח נפש האדם, השוקקה לדעה. למערה חשבה ואיומה עשית את העולם היפה.

פשמישל. מתתיהו מיזיש.

את און שמעם. הסביר, כי נחוץ לעבוד למוטב הציונות ולא רק להאמין ולישב בחבוק ידיים עד אשר תבא הנאולה פתאום. שאלו נא את יהודי כשר מדוע יקום לארוב על פתח חנהו, אם מזונותיו קצובים לו? בדבר הנוגע לעצמו איננו מסתפק באמונתו לבר, כי אם ישבים ויעש כל מה שביכולתו. רק בהטבת מצב הלאום הוא יוצא באמירת "אני מאמין", ואיננו נקף אף אצבעו. והנאספים הלכו שבועי רצון לביתם, אך היעשו דבריהם פרי? או השמן לב העם הזה? או מי יגלה עפר מעיניהם ומי יסור המסכה הנסוכה מעל פניהם, לראות ולהכין, כי לא רק להאמין אנחנו מחויבים, אך גם לעבוד ולעשות!

אי-ש-יהודי.

קוטי-וויזניץ. עורך נכבד! מאמרי על אדות שתי הערים האלה, שבא בגליון הקודם. עורך רעש גדול ומכל עברים יסערו להחרימני. לכן בקשתי שטוחה לפניך, לתת מקום לשני המכתבים, שבאו אלי משני הצדדים, ואקוה כי בראות המתקצפים, כי חמתם הנתכה עלי קבועה בדפוס לדורות עולם, תתקור מעט דעתם ונחו מזעפם. זהו מכתב-ההתראה, שקבלתי מציוני וויזניץ כצורתו וכלשונו:

מר שאָנער! גר ותושב אתה עמנו, ואם חפץ אתה בחיים של שלום צא והכרז בפומבי, כי לא כל הרברים, שהטחת כלפי כבודנו ב-המצפה על אדני האמת הטבעו. ראשית לא רק בקוטי, כי אם גם פה בו. עוסקות הנערות בציונות ובשבוע שעבר קבצו יותר משלשים בתר בעבור הקופה הלאומית. שנית לא ירד הפעראיין שלנו, כי אם העלה לשמים שיאו (!) וצא ולמד מן "התה-האללע", שייסדנו בשביל העניים והמצות ותפוחי-אדמה, שאנחנו מחלפים להם לפסח והעצים לחסקה ככל ימות ההרף. ואם הראש שלנו, כביכול, הולך בהפסככותו ודורש דרשות של דפי נגד הציונות ומטרתיה, אשמו בראשו ואנחנו מה כי תלין עלינו? שלישית לא אנחנו הזקנים, כי אם אתם הצעירים השכיחים את החג, כי בית אנודתנו נחשב בעינינו לבית מקדש מעט ואין אנחנו יכולים לעשותו לבית-מחול.

מפני היראה לא אעיר על המכתב הזה רק דברים אחרים. כי מה שקבצו הנערות האלה כסף לקופה הלאומית היה פרט היוצא מן הכלל וכמין "שדור המערכת", ולא כל יומא אתרחיש ניסא, והראיה, שמי שהיתה השטחה במעונו, תמה ע"ז תמיהה גדולה ויצו לחדול בעוד מועד מן השנורות הזאת. ומה שנוגע ל-"התה-האללע" הלא ידוע הוא, כי ה"ציונות" לא תשמש ל-"פילנתרופיה", והאם לא טוב היה לו שמה האגודה את לבה לפתוח תחת ה"תה-האללע" בית ספר עברי, שחסרונו מורגש פה מאד מאד? ועל השלישית לא אשיכם כלל; כי עם ציונים, שבית אנודתם הוא בעיניהם מין קלייזל — עם ציונים כאדה אין לי דין ודברים.

וזהו המכתב שקבלתי מקוטי:

"לידידנו וחברנו מר שאָנער שלום וברכה!

כבודך כתור סופר ומשורר יקר בעינינו מאד, אוכם בתור צופה ומגיד שבחינו הנך נוטה מן האמת מעט. כי דברי התהלה, שפזרת לאנודתנו ב-המצפה יש בהם מעט מן ההפרזה ועי"כ אף על פי שלשכחנו הם, בכ"ז נפשנו היפה סולדת בהם. כי אנודתנו, אשר עליה גמרת את ההלל, אין לה רק ברק היצוני. רוב מעשינו כאגודה הם רק פטפוטים ורוב הנאומים והמשאות, אשר נשאו בה עד עתה, זרים היו לרוח הציונות והיהדות. מדברי ימינו לא קראנו עוד אפילו פרק אחד ומשפת עבר אפילו אות אחת. כ"ז בנוגע לחברתנו אנו, הנשים; ובנוגע לחברתם הם, האנשים — טוב לנו שלא נאמר משנאמר..."

על המכתב הזה אין לי, כמובן, עוד מה להעיר, כי הודאת ב"ד כמאה עדים דמיא ובפרט שהנערות הנכבדות, שבאו על החתום מן הנאמנות לציון הן ויש לסמוך עליהן אפילו שלא בדחק, ומה גם אני שלא נהיין לי שבילי דקוטי כשבילי דוויזניץ, די שהן רואות את חסרונו ועל כן יש לקוות, כי תיטבנה מעשיהן והיתה אנודתן לברכה.

משרנוביץ. כלל פילוסופי דורש לכל עצם ועצם סבת היותו ואי אפשר לשום דבר בעולם להיות, אם יש סבה המונעת את ישותו. אמתה הרעה הזאת אנו רואים בעירנו. אך קשה לנו למצוא פה את הסבה

גרודק, (סמוך ללוב), פרעות. אם יאדע הלילה לפעמים, שאכרים פתרגוים ומתפשטים בחוצות, לפרוע פרעות בנו, וחיינו תלואים מנגד, מי יהוש להצילנו, אם לא אנשי הצבא? אולם צירו נא בנפשכם, אם אנשי הצבא בעצמם מהתפקים לפירעי פרעות וסוככים ברבע היהודים מזוינים וקוראים כפרהסאי: "מעשי קייטוב יעשו פה!" מה גדול הפחד! ומה נוראה הישעה? כי מי יחיש להצילנו בעת כזאת? מקרה כזה קרה בעירנו, שצבא הגנלי ופרשים חונים בה. ביום ב' שבוע שעבר בערב השתכרו שני אה"צ ויהגרו ביהודי אחד ויפיהו מכות אכזריות. היהודי לא היה "יהוש קמן" ובמזוקתו הראה לאה"צ, כי גם ליהודי פשוט כח נכר. אחר מאה"צ שלף כידונו לרקדהו וירם היהודי קול זעקה ויגשו יהורים אחרים לעזרתו ולאסונוי נפל איש הצבא וגלגלתו רוצצה. אה"צ הכיאהו לבית החורים ומחלתו אנושה, ובין אה"צ התלקח קצף נורא על היהודים ויחליטו להנקם בנו בכל יבלתם. ביום ג' ברילה ההפשוט בחוצות העיר ויכו את כל הנמצאים בחוץ מכות פצע. בעיר קמה מהומה ומבוכה, מכל עברים נשמעו קולות נוראים "גיוולד!" "הצילונו גא!" "מכים אותי!" רוצו! התחבאו! סגרו את החנויות! הבהלה ארכה עד אחר השעה התישעיה.

אכן בני עירנו סבלנים המה יותר מדי ויקבלו את המכות באהבה. להתלבש באיצמלת, ראש הקהלה" הנמצאים בעלנים הרבה ולהודיע את שר הלגיון מהנעשה בעיר לא היה מ"י. אור ליום ה' התפשטו שנית בחצרות וחרבותיהם שלופות בידיהם ויכו את כל הנמצאים בחוץ בלי חמלה. אחרים עורם שוככים פצועים על ערשותם. אח"כ הלכו מבית לבית ויפוצצו את החלונות ובשעה עשירית שבו הקסרנה. כלנו התחבאנו איש איש במעונו, החלונות נסתמו בכלוי סחכות וכל הלילה סבלנו קור ופחד נורא. הבקר אור וזנדרמים ואנשי פוליציא התאספו, לשמוע פרטי-בל מהנעשה בלילה ויבתכו את סכום כל נזק ונזק (אם ישולם מי יודע?) רב תודות להגביר מר ישראל איינמאן — החשוב בעיני שרי הממשלה בעירנו — בי הלך לחלות מפני שר הלגיון, שיחיש הצלה לנו. שר הלגיון קבלו בכבר פנים יפות ויבטיח, כי לא יארע עוד כזאת. את אה"צ יסר בארבעה שבועות מאסר ובעבודות קשות ובכל יום אחה"צ הוא שולח סגני אופיצירים, לעמד על המשמר בחוצות היהודים. ש.צ. ווייס.

בראדי. מקרה מחריד קרה פה בליל שבת שעבר בביהמ"ד של "ר' זעליג בצלאל". בשבוע שעבר בא הנה הרב אב"ד מעיר סקאל, בן הרה"צ מבעלז ז"ל. חסידו עירנו וסביבותיה התאספו בערב שבת לביהמ"ד הנ"ל. אחר התפלה התאספו לשלחנו, שהיה עורך בביהמ"ד. בתוך הנאספים היו גם בעלי בתים פשוטים ורבים מנודדי רוסיא, אשר באו לתת לו שלום ותהי לחיצה ודחיקה גדולה, וכבוא הרב לביהמ"ד קם השאון לדממה. טרם בלה הפלה "שלום עדיכם" נשמעו קולות רבים מים! מים! הימץ! חומץ! כי איש אחד נפל פתאם ארצה ויתעלף, הנאספים עמלו להעירו ובראותם כי עמלם לשוא הביאו רופאים, אבל גם הרופאים לא יכלו להצילו, ויגוע אחרי רגעים אחרים, הרב והנאספים עזבו כמפח נפש את ביהמ"ד, בי מפני אסור המלול היה משבב שם עד מוש"ק. שם האיש הזה משה ישעיהו טיימניצער ז"ל, שהיה דר בכפר סמוך לעירנו, ואף שלא היה עשיר קנה לו שם טוב בצדקתו ובנדיבותו, כי היה בעל צדקה ועושה חסד לדברים.

עוֹגֵר קעניג מורה ביה"ס.

טרנופול. החדש הזה לנו חדש של נאומים. בשבוע שעבר הואיל מר שיינקין מבאלטא, חבר הועד-הפועל הציוני הגדול, לכבד אותנו בנאומו, אשר נשא באולם המצודה, כאלפים איש מלאו את האולם. דברי מר שיינקין, הנאמרים בסגנון יפה ובנחת, חדרו עד עמקי הרום נפשות השומעים. הוא האר לפנינו את היבלת ליסד שלטון-בית. גם ספר לנו את אשר דאה בבקרו את ארצנו, את אמץ רוחם של אחינו הקולוניסטים, העובדים שמה בחשק נמרץ ובכשרון, הארץ היא פוריה ומוכשרת לעבודת האדמה ולחדשת. אתם גבורי ציון, הוסיף הנואם, עמדו במערכת, אל הרפינה יריכם, בראותכם כי מנהיגים איננו עוד. ועל האמרו נושא! כי אם אזרו כנבוכים חליצים. והוסיפו אמץ לעבוד כאלים בעבודתכם, כי אחינו הגדול איננו אהנו. שימו נא לבכם אל דבריו האחרונים: "איש אל מקומו ואל עבודתו". והנואם בלה דבריו לקול רעש של מחיאת בפים ושירת התקוה. וסכום הגון נאסף בעד הקפה הלאומית.

בשבוע זה בא הנה מר ב"ץ מווילנא, אחד המטיפים המצוינים וישא את מדברותיו על דבר הציונות בבית חברת "יד-הרוצים" לפני קהל רב. נאומו היה מתובל באגדות ומפרשים יפים הלוקחים

המפריעה. דברי מכוונים נגד התנועה הציונית בארצנו בכלל ונגד חברת ציון בעירנו בפרט, אינו יודע את מראה פני התנועה בארצות אחרות, אבל זאת יודע אני, שאנחנו פה רק ישנים וחולמים מהציונות. אמנם יש לנו פה חברת "ציון" בשם, אבל כלום היא מראה אותות חיים? בשנה שעברה היו לנו לכל הפחות לפנים "ערבי-מאינכעי" וכמה פעמים בשבוע ראינו שם אנשים, שבאו להקשיב איזו ררשה והיום חסרה לנו גם זאת. היום ימצאו בבית החברה רק נערי בתי-הספר מצחקים בשאך או קוראים בעתונים יומיים וזולת זאת אין דבר. איה ראשי חברתנו? המה מחשים וטוכנים יריהם בחיקם? מדוע מבלים אנחנו עתותינו בלי שום מעשה? אם יש על ראשי חברתנו לדאוג לרברים יותר נכבדים בעיניהם מהתנועה הציונית או אם חסרה לנו העת לדבר, אזי יפנו מקום לאחרים יפנו מקום לאלה, אשר להם העוז וההשוקה לעשות דבר. אז יהי הרבר קל בעינינו, כי התנועה הציונית היא כל תקותנו ואנחנו נהיה אשמים אם העבור התנועה, כצל מאתמול, אל נשכח, כי נהיה לקלם בין מהנגדניו, אם נהיה עצלים. רק במקום התנועה שם החיים! א. דופלער.

מכתבים מבוֹלֶגְרִיא.

(המשך.)

אמנם לא כל הציונים משתדלים ומזרזים להשתתף בעבודה הרוחנית החדשה שלנו, ולא בלם נובחו לדעת מה הציונות דורשת מהם. בי בנוגע לציונים בבוֹלֶגְרִיא לא נוכל ליחד כבודם בין אלה השואפים לשוב ליהדותם ולהשכלתם הלאומית במרם ישונו לארץ אבותיהם. תונה חרושית, רוח עצבת ורומית מות שוררות בהאגודות הציוניות בארץ הזאת. השתוממו והתפלאו אחי בני המערב למשמע אונכם ויובל היות, שתחשבוני למגזם ואולי גם תמילו ספק בדברי, אם אספר לכם, שבכל הציונים, אשר מספרם פה גדול ועצום לפי הערך, המצאו בצמכום במשה אנשים היודעים להרגום פסוק כצורתו והיודעים קרוא בלי נקודות. מוכן מאליו, שלא הבאתי בכל אלה את האנשים, אשר שפת-עבר מזורה להם, כמו הדינים בבתי הדין והמורים בבתי הספר של כ"ח. כי אלה האחרונים אינם ציונים וגם ידיעתם בלה"ק ובספרות העברית דומה לידיעת כר כי רב דחד יומא. אמנם יש גם בין אחינו בני המערב רבים, אשר אינם יודעים כשפת עבר; אבל לעמת זאת למדו בימי נעוריהם לבל הפחות מעט מתולדות ישראל וקוראים בה לפעמים בשפת ארצם. ואולם הציונים בארץ הזאת גם קורות ימי עמם אינן ידועות להם. ואם יתעורר לפעמים בלב אחד מן הציונים החשק, לדרוש ולחקור את מה שעבר על עם ישראל בדורות קרומים בספרים הכתובים בלשון המובנה לו, למשל בלשון ספרה, אזי לא יוכל להשיג ספר בזה, מפני שהלשון הספרדית דלה בספרים טובים ומועילים. אין כל איש בין כל הספרדים היושבים בארץ הזאת, שיש לו הכשרון לכתוב איזה ספר למקרא העם. — לו התעורר אחד הציונים הצעירים, ויש לו לחקק ללמוד שפת עבר כשעותיו הפנויות, לא ימצא בכל החברות הציוניות אף איש אחד אשר ישתדל בעדו לבקש לו מורה ומלמד. לו חפצה משפחה אחת לכלות פעם אחת בשבוע בסוד אחת מהאגודות הציוניות פה, לשמוע איזה שיחה נאה או נאום על ענין למוד, אין לאל ידו לרות נפשו המשתוקקה לדעת, כי באספות הציוניות אין משמיעים דברים כאלה. זה שתי שנים אשר אנכי מתגורר בעיר הזאת המרבה באגודות ציוניות, כאשר דברתי בנד עליהן במכתבי הקודם, ועד עתה לא שמעתי, שנקראו הציונים לאספה בשביל להקשיב איזו ענין ספרותי או למודי. — צער גדול מכאבי לב ומדאיב נפש ירגיש בקרבו כל איש יהודי בר לבב החפץ בהצלחת עמו ואשרו, בראותו פה איך הציונים מהדור הצעיר יתעו בזמן הפנוי בשוקים וברחובות ומוככים בשידות גדולות בכל העיר ומבלים זמנם בשיחות במלות ובדברי להג ומתהלות, מאין בכל החברות הציוניות אף אחת, אשר תקדאם לבוא לשמוע דבר למוד מדעי או מוסרי והבטלה והעוובה הרבה השוררת פה באגודות הלאומיות מביאות את חבריהן לידי מבשול ותקלה רבה. בי הפועל העני יבקש לו מפלט בלילות החרה הארוכים בבתי המדוח ושם יוציא את הפרוטה האחרונה בעד רים יין, בעוד שבני ביתו רעבים ללחם ומכנים לקראת אביהם, השב אליהם בידים ריקניות. — התרבות הפרדית והשחתת המדות הטובות עוברת פה בין דלת העם כל חוק וגבול וכבר צוח על אדותה העתון הספרדי "אל דיאה", אך קולו הנו בקול קורא במדבר, יען כי הוא אחד ואין שני לו בהזרתו, שיטיב המון העם את דרכו.

מכתבים מארץ ישראל.

ירושלם. ראשי עדה הספרדים וראשי עדה האשכנזים התאספו יחד בבית הועד הכללי לעדת האשכנזים ויחליטו ביחד ליסד ועד מיוחד מספרדים ואשכנזים ולעשות ככל האפשר נגד מחלה השנית — שאדלך — המתהלכת בעירנו. נדבקו מודעות גדולות מאת רבני עירנו, להזהיר את העם על הנקיון ומנהלי בית הועד הכללי יתנו פתקאות להרופאים, כי יבקרו את החולים במחלה הזאת על חשבונם הן ביום והן בלילה, גם יתנו עזר כסף לכל עני חולה.

הבנק הגדול העותמני מקונסמטינופול יפתח סניף בירושלם וכבר בא לעירנו מנהל הסניף הזה. — כבוד השר הגדול ראשיד בייא פחת ירושלם והסביבות בקר את המושבות, ראשון-לציון — ו"פתח-הקה" ויבטיח לעמוד לימין המושבות כפי חקי ממשלתנו יר"ה. אנשי המושבות קבלוהו שמה בכבוד גדול מאד.

— ביום כ"ה טבת היתה אספה גדולה של הממונים וראשי עדה האשכנזים בבית הועד של "ביקר-חולים" בענין המוחתרים החדשים, שהממשלה מבקשת לעשות, ובעניני תשלומי העמכריא — מס הצבא — להממשלה יר"ה בעד העניים, שאינם יכולים לשלם המס הזה.

— אחד מאחינו אהב שפת עברית וחובב ציון מר יוסף גאלרבערג נולד לו בת ויקרא את שמה אבי שג. והנהגוסף עוד שם עברי לבנות ציון בירושלם. — ככל שנה בעת צאת שנת הנוצרים הוא הזמן אשר יאמר: באו חשבון לסוחר עירנו והזמן הזה היה העונה לעשירי עירנו, אשר מסחרם הוא רק נשך ורבית ולוקחים הם ארבעה ועשרים או ששה ושלשים למאה לשנה. ובזאת השנה יכבו העשירים האלה, כי ירד מסחרם, כי אין דורש ואין מבקש בסף ברבית כזאת, יען כי הכאנק הציוני אנגלא-פלשתינא יתן בסף לסוחר עירנו רק בשמנה למאה ויותר מכאנק סוחרים באו במסחר עם הבנק הזה, שהביא חיים ותנועה לארץ ישראל ומי יתן, כי כל מוסדות הצדקה של בני עמנו בארץ ישראל יעשו עסקם, להחליף שמרות והמחאות עם הבנק היהודי אנגלא פלשתינא בארץ ישראל.

— על המחלות השוררות בעירנו ועל צרות אחינו שבגולה הוכרו מאת הרה"ג והבית-דין של עדה האשכנזים הענית צבור — מלבד חלושי כח — ביום כ"ח טבת ובכל בתי הנסיוה וברי מדרשות ההפללו, כי ה' יסיר המחלות מקרבנו וירחם על אחינו שבגולה הנהונים בצרה ביום וביבשה ה' ירחם. מנדל קרמר.

מקור ומרחוק.

אסור יריקה במסלת הברזל. כסוד המניסטרים למשפטים, לעניני פנים ולמסלת הברזל החלט לאסור את היריקה במסל"ב, מתוך חשש הרחבת מחלת השחפת. העובר על זה ישלם קנס או יושם כבלא.

משפט צוררים. כמשפט מנהלי היותנים ד"ר טרילובסקי וואיטשוק נגמר הדין בלבוב. על הראשון נחרץ משמר ששה שבועות ועל השני ארבעה שבועות משמר קשה.

צרות הצאר. אין צרה באה לבדה. פורט-ארטור, גאווה ומעווז כמזרח אזיא, נפלה ביד היפנים, שלשים אלף רוסים, מבחר גבורי חילו עם שרי צבא ופקידים נפלו בשבי, העם מורד בו ומתנכלים בנפשו והורסים ממלכתו ובתוך המהומה הזאת חלה בנו יחידו, נתמתו האחת כתבל. גם אבי אבות הרשעה והזדון נשיא הסנהדרין (סינוד) פאביעדונוסצעו נפל למשכב.

הפועלים בארצות אחרות על אדות המרידה ברוסיא. באוסטריא, באיטליא ובצרפת התאספו הסוציאליסטים והפועלים וביעו את השתתפותם במרידת הפועלים ברוסיא. גם בפרלמנט ברומא נשמעה מחאה נמרצה נגד הצאר. ככמה מקומות מאספים כסף בשביל המורדים.

מלחמה בדת הקתולית בצרפת. מועצות העיר בפאריז החליטה לבטל את שמות הרחובות, שנקבעו לכבוד הדושי הקתולים.

מרידת הערבים בשלמן הטורקי. הערבים היושבים בערב הרומית בארץ ימן, מרדו בשלמן. השלמן שלח שמה חיל צבא ואין לאל ידם להשקיט את המרד. גם מתירשלים הם, כי אין דממשלה משלמת להם את שברם. הערבים מווינים היטב ואינם יראים מפני חיל הטורקים. בארץ ההיא יושבים יהודים רבים והם בצרה גדולה, כי אנשי המקום בוזים רכושם לצרבי מלחמתם. סערה בים-השחור. רוח סערה שלטה בים-השחור בימים האחרונים. ארבעים ספינות וסירות ירדו במצולה ובתוכן ספינת קיסור אוסטריאית "קאליפסו", שנמצאו בתוכה ל"ד איש.

התיאטר בקראקא. בתיאטר העירוני פה שחקו כיום ב' שבוע זה כפעם הראשונה את המחזה הירוע של הסופר העברי שלום איש "יצא וחזר". שבהעתקה הפולנית שמו «z biegiem fal» המחבר, שהיה פה כשעת המשחק נחל תהלה רכה.

רמאות. בשרפה הגדולה בזלאטשוב השתמשו שני רמאים לעשות כזהו עסק. מזלוטשוב מודיעים אותנו: חיים שפרוך ושותפו קנו להם בכסף תעודות, כי הם מהנשרפים, גם ענקה קנו להם והם נוסעים מעיר לעיר לקבץ כסף בתור נשרפים. האנשים האלה לא היו ככל בזלוטשוב כשעת השרפה ואין להם בה דירה.

פוישעי ישראל. בשנת 1904 יצאו מכלל ישראל בוויין לכה 670 נפש.

צרות הגורים. ע"פ הודעת הלשכה המרכזית לנוודים, אשר בברלין, אין לגולים חסרי כסף כל תקוה להכנס לאחת מדינות הים. באנגליא המון פועלים הולכים במל ונגרים אין שום תקוה להשיג עבודה והם צפויים לרעב ולמצוקה. באמריקה אין עוד מקום בערים הגדולות לפועלים, היוסר יאמיר, שבר הדירה ינדל מיום אל יום. ההתחרות בין מבקשי עבודה רכה מאד והממשלה הכרחה להחמיר חומרות יתרות בחקי כניסת הגרים. ביחוד על הגולים לזכור את החומרה החדשה: אם יודע לסקידי החוף, בי קבל הגולה תמיכה נסוע לאמריקה. אז ישיבוהו בלי חמלה. בקנאדא אין מקום לבעלי מלאכות. בי אם לעובדי אדמה, גולה, שאין בידו למצער מאתים מארק או קרובים בארץ, שידאנו בערם. אין מניחם להכנס. גם בארנגטניה אין תקוה רק לעובד אדמה הבא שמה וכסף בידו ליסד לו אכרות. יש להעיר את הגולים, שלא יחשבו, כי בל גודה מברח לנסוע רק מעבר לים. ישנן ארצות רחבות באירופה, שאין בר מעצר לגולי רוסיא וגליציא לנסוע שמה לא מצד החקים ולא מצד מצוקה סוציאליית ולא מצד קנאת יושבי הארץ. בצרפת, בספרד, בארצות השפלות ובארצות סקינדינביא יש מקום רחב ידים לגולים יהודים ואם רק ילמדו את שפת הארץ יוכלו להאחו שם בלי מפריע ולמצוא לחםם ביגיע כפם.

התנגשות בין פועלים יהודים ובין הפוליציא בווינדא ביום 18 לח' הלכו בווינדא פועלים יהודים רבים להלוית אחד מחבריהם אל בית עולמו. זאת מצאו השוטרים מתנגדת לחקים ויסגרו את יעדר ביה"ק ולא נתנו לצאת רק איש איש לבדו דרך פתח קטן. הפועלים מחאו ויתקבצו ברחוב ויאבקו עם השוטרים שוטרים הוכו ועשרה פועלים הוכאו אל בית הסהר.

היהודים במרחמה. מספר היהודים אנשי הצבא בשדה המלחמה במאנדזשוריא יתר משלשים אלף. ומספר הרופאים היהודים במלחמה יתר משלשת אלפים.

משפט הומל, שנפסק בימי החגים הרוסים נפתח שנית בלי סנגורים, בי הנאשמים היהודים לא אבו להכיל את הסנגורים שהקים להם ביה"ד, רק סנגור אחד הקים ביה"ד לנאשם יהודי קטן מבני שאול את פיו. היושב בראש מתנהג עתה באופן אחר, תחת אשר בפני סנגורי היהודים לא נתן לחקור את העדים על מה שנעשה לפני יום 29 אוגוסט, הוא שואל ע"ז עתה בעצמו.

גבור יהודי. מכתב מענין נתקבל בוויניגורודקא פ' קיוב מאיש-צבא עבדי, העוכר במזרח הרחוק, זאב הורנשטיין שמו. באחת ההתנפלויות של היפונים נפל בשבי עם אנשי צבא רוסים. המקום אשר שמה הוכאו

השבוים היה נכבד מאד בערכו הסטרטגי וישם היו גם מרכזים אחדים לצרבי אבל ולמכשירי מלחמה. הורנשטיין ציר בחיזאי על ספה את המקומות הנכבדים וגם הפוזיציות של האויב. ופעם אחת, עשרה ימים אחרי נפלו כשבי, השתמש בשעת הכשר, בעת ישומריו נמו מעט. ויכרח. היפנים רדפו אחריו תיכף וגם ירו עליו, אך לא השיגוהו, בהגיעו אל מקום מערכות הרוסים בקש שיציגוהו לפני המפקד הראשי. שם מסר להגינירל קורוצסקין כל הידיעות, אשר רכש בעת היותו בשבי וגם המפה אשר ציר. המפקד הראשי השתמש בהידיעות האלו ותיכף נתן צו להקורפוס הסיבירי העשירי, לעשות התנפלויות פתאומיות על המקום ההוא. ההתנפלות עלתה להרוסים, כי הצליחו להניס את האויב ולקחת שלל צרכי אבל ומכשירי מלחמה למכבדי. לרגלי זאת הוחזן הורנשטיין מאת הקיסר באות ההצטיינות ממדרגות השניה השלישית והרביעית והועל למעלת אויפציר-פראפורשצ'י. "הצפה".

האנטיסמיטים על אדות המרידה ברוסיא. המה לשמתם: כל רע בעולם בא מהיהודים. גם המרידה היא לפי עתוני האנטיסמיטים מעשה ידי היהודים ויש להם ראיות לזה. והבמר גאסון העומד בראש המרידה? בן היו הקוראים שואלים. לבעל ה"דייטש פולקסבלאט" יש תחבלה גם לזה. הוא מקבל טלגרמה מפאריז, כי גאסון הוא יהודי מאודעסא וישמו האמתי הוא יאלומי. כל בני משפחתו עודם יהודים והוא המיר דתו למראית עין למען הביא שואה על הרוסים הנוצרים. בן יוליבו ה"יודען" את כל העודם ומלבויו ושריו בחשמימה. קוראי העתון הנ"ל מאמינים זאת, כי מי זה בדה בפאריז דבר כזה. אבל ברוסיא הכל יודעים, כי גאסון הוא בן אכרים ורתנים מסלך פולטאווא ובנערותו היה רועה חזירים, ובהיותו שואף למדעים נכנס לב"ס. הוא תלמיד טילסטאי.

מחללי שם ישראל. בריא-דע-זשענירא בירת ברזיליא נתפשו ארבעה ושלשים יהודים, שהחזיקו בתי זנות. אלה מהם שאינם אזרחי הארץ גרשו מן הארץ. גזרות נגד יהודים באמריקה. כסינאטיה-צ'עה הצעה לאסור לגרים לסבוב במרכלתם מבית לבית. אם תתקבל הרעצה תהיה זאת גזרה קשה על היהודים, כי כידוע רבים מן הגרים היהודים באמריקה יעסקו במרכלת. חמוט קבר הרה"ג מחברון זצ"ל. קבר הרה"ג קבר הרה"ג החכם-באשי ר' חזקיהו מדיני נמצא פתוח וגופו היה מונח מלמעלה. עושי התועבה נתפשו ויובאו לפחת ירושלם. הם הודו, כי אנשים רעים הסיתום לעשות את התועבה.

מחלת השנית בא"י. השנית (שארלאך) פרצה גם במושבות רחובות ופתח-גסקוה, בראשון-לציון נגזר הסגר חמשה ימים על כל הבא מרחובות. הרבנים בירושלם וביפו עוסקים בשקידה ברפואה הישנה לכל צרה שלא תבא. כודקים הם מלבד את הצעית, את ראשי הנשים, את פאות הראש והזקן של הנכרים גם שלא ידברו עברית, כי זה פריצות לפי דעתם. לתכנית זאת הם סובכים בכל המושבות.

עכברי שדה בא"י. האכרים היהודים במושבת קוסטיניא בא"י נאנחם ממכת עכברי השדה המבלים כל יכולם לפני הקציר. יש אכרים, שאין להם מה לאסוף מן השדה, כי העכברים הפרים ורבים באופן נפלא, קדמו ויאספו הבד בחוריהם. בשנה שעברה לא נישאר לקצת מן האכרים אף זרעונים לזרע וישאלו זרע מאת הערבים על מנת לשלם חמשים פרוצנט. במקומות נהיו זרועים חטים בשנה שעברה או סמוך לבור אין שעל אדמה, שאין בו חור מלא עכברים. האכרים הם בצרה גדולה, כי צפויים הם לרעב. כבר נפו כל עצה ותחבלה להשמיד את העכברים והבל ללא-הועיל. האכרים מתחננים לכל היודע תחבלה טובה לכלות עכברים מן השדה להודיע בעתונים העברים.

שבת מצילה את הנפש. בירושלם נחנקה אשה יהודית בערב שבת בגאו של נחלים, שהסיסה בהם ולא נזרחה. רופאים נקראו, שנמו את כל תחבלותיהם ולריק. האשה מתה. למזרה ולקברה לא היה פנאי ויניחוה בחדר אחר עד מוצש"ס. כליל שבת קמה האשה, כי האויר הסהור החיה אותה. לולא השבת נקברה האשה בחייה.

Die Stimme der Wahrheit - ספר שנתי על אדות הציונות המדעית, בן נקרא מאסף ציוני, שכרכו הראשון יצא בקרוב לאור ע"י המוס"ג פיליפי בווייצבורג בבאיערן. המאסף הזה הנהדר בצורתו ובתארו הוא נסיון לכר את כל שאלות הציונות בדרך מדעי מנקודת-המצב הציונית והכלתי ציונית, והיהודית והנוצרית. כל גדולי סופרינו השתתפו בעבודה הזאת כל אחד במקצוע אחר: בכרך הזה נמצאים מאמרים מאת ד"ר מ. נורדאו, ד"ר א. נוסני, ישראל זנגויל, מ. אוסישקין, א. מרמורק, ה. יורק שטיינער, ד"ר ק. ליפא, ד"ר ד. פסמניס, מאטיאס אחר, ד"ר א. קורדיין, פרופ' י. פרידלנדר, ד"ר מ. בוכר, ד"ר יהושע תוך, ד"ר מ. אשכנזי, ד"ר מ. י. ברדיששבסקי, ד"ר יעקב תוך, ד"ר ד. פינק, ד"ר א. רופין ואחרים. המאמרים האלה הם עתה דבר בעתו אחרי שהציונות חותרת עתה לפרוגרמה חדשה אחרי מות המנהיג הראשון וכשעת פולמוס אוגנרא. הספר מביא גם מאמרים ממתנגדי הציונות וגם מחכמים נוצרים ע"ד הציונות. מחלקה מיוחדת בספר הזה לכבוד ד"ר הרצל. - לכל אלה הרוצים לדעת את השאלות היסודיות העומדים על הפרק בציונות ימצאו בספר הזה אוצר בלום. הספר מפורא בציונים נהדרים מא"י ובתמונת כל אנשי השם העוסקים בציונות. מחיר הספר 7 מארק, בהוצאה נהדרה 10 מארק.

ארגו מכתבים.

ריב"ש: חבל, לשיר גדול אין מקום. - מ"ק: עיד כבוד דרה"ג כתוב ושלח נדרפים. ממע לל' לא. מורה קטנה כתר. - רוזנוואלד ב. קבלנו, תודה רבה. - פתחיהו: אשמה כזאת לא נרפים עד אשר נוכח, כי כנים הדברים. - א"ג ז': המעשה היה כתוב בצורת ספור בדיו, אמרנו כי ברוחה היא. - ש"ר נ: דבר כזה על הרב לפרסם. - איש צבא: בנליון הבא. - סאפיר: יופיע, רק דברים שיש הפך בהם נדרפים.

מקרב ולב עמוק אברך את ידידי היקר מר זעליג שעכטער בברכת מוז"ט לנשואיו עב"ג מרת חי' שעכטש מקאזאווא. דוד לינסק, מברכים אנו מעמק לבב את ידידנו הנעלה חו"ב מר זאב ניסענבוים מהבר ספר "בכור הלכנו" לארוסיו את בת הה"ג מו"ה יוסף פאנצער ראב"ד בדרוהוביטש. אליעזר אלטבאך זאלקא ב"ב. מקרב ולב עמוק אברך את יד"ג מו"ה מרדכי דרוקער מסטרי (מחבר ס' תכלת מרדכי) לחתונה בנו מר פסח כמז"מ. אייזיק מאלדויער. מעמק לבי אברך בכמז"מ את רעי מר משה וואהלמוט לארוסיו עב"ג מרת ראכיל בת מו"ה שלום פרענקל מסטרי. יהושע עקערט. מר זאב דארשוויץ ומר אברהם גלייבער מקורטשינא מברכים בכמז"מ את מר מאיר נויסמאן לחתונה.

הנני מברך בכמז"מ את בן דודי מר יוסף לוי, בחור בן י"ז שנה לרגלי קבלו סמיכה למורה הוראה. מאיר ריענגלער. בכמז"מ אברך את רעי מר מאיר ווייסמאן ליום אפריונו. אהרן שמואל רייך.

אמרי דעת

חקירות על דבר הרגומי התנ"ך
מאת הרה"ג מו"ה
שמואל וואלדבערג אב"ד ביארוסלאו.
== מחירו שני כתרם. ==
למוים רבש הנון. להשינו אצל המחבר.

וילמדם תורת ישראל המקובלה, והקראים המעטים, שנשארו עוד רחוקים מהרבנים בטלו כמעטם ויהיו לכתה חדלת אונים, וחסרת השפעה, כמעט כלתי נראית. יתוסו אל הנוצרים. הרמב"ם התיר ללמד את הנוצרים תנ"ך ולהם נתן יתרון רב על המחמדים, מפני שעקרי יסודי דתם הנם תקון מדות הנפש ואהבת הרע. ע"כ צוה לנהוג בהם כבוד, "כי הנוצרים ילכו כמעגלי יושר". למחמדים אסר ללמד תורתנו. במדך אנגליא ריכארד לביהאריה, שקרא לו להיות רופאו, חרה אפו, על אשר לא הישיב את ידי עבדיו מהרע להיהודים המתגוררים בארצו ולא אבה שמוע אליה. כי בזמן ההוא היו האנגלים מעימים ליהודים כמעסי הצלב. (סוף יבא.)

כמניסלבווב. זלמן הורוויץ.

פעולת הדגש. כמאמר "מכת הפשי בקרוק לשוננו" של חוקר לשוננו הרה"ח מר ישראל טלר מרחובות בא"י, הנדפס בגליונות האחרונים של "ההשקפה", העיר החכם הנ"ל על דבר נכבד מאד, שנעלם מאת חכמי הרקרוק הקדמונים, יען לא שמעו את הלשון כדבורה. הדגש החזק לא בכל מקום הוא בא להכפיל את האות. ע"פ רוב הוא משמש להוסיף נו"ן הנכלעת כמכטא, כמו שמוסיפים הערבים נוני"ן בסוף התבות ע"י סמן זער על נבי האות האחרונה, והפולנים מסמנים נוני"ן נקראות ולא נכתבות כהציגם קו קמן תחת אות א או e. על כן מלים רבות הנכתבות בעברית כדגש, נכתבות בארמית מלאות נו"ן. חטיס"חנטיין, כד"כנדי, חנ"חננא, אתה-אנת, אפיס-אנפיין, הדו"הנדא, מדע-מנדע, מדע-מנדע, וע"כ בחסרי פ"ג יבא הדגש להשלים את הנו"ן באמצע התבה, אבל לא להכפיל את ע' הפעל. - נכרים דברי אמת.

והדגש הקל לא שמש כלל לשנות את מכטא כג"ד כפ"ת ודא ראייה, כי בתלמוד (ברכות ט"ז) נמצאת הזהרה לתת רוח בין הדברים: עשבי-בשרך, הנבדל-פתיל ואם היה הבדל במכטא בין דגש ורפה, למה לתת רוח? ובין ככל התרגומים לתנ"ך נעתקו כג"ד כפ"ת תמיד דגושות בלי הבדל. לדעת החכם הנ"ל בא הדגש הקל כראש המלים, להשלים אות א', שאנשי המורה רגילים להוסיפה כראש המלים. השמרונים מוסיפים א' גם ככתב כראש מלים רבות, כמו: בשם, בכל, שכס, הם בותבים: אנשם אשכם אכל. וכן הערבים והארמים מוסיפים אלפי"ן יתרות לרוב כראשי השמות: אקלים, אלכין, אחמר, אספר, אבן (בן), אחרש, אשמן ועוד רבים מאד ובתלמוד: אתרוג, אכלומה, אנסדרה, אלכסון, אסכרה, אסמכתא, אדרכתא, אפרסמן (באלזאם). ובתנ"ך נשארו עוד שמות רבים בא' יתרה כראשם: אכטיה, אכעבוע, אגרטל, אנרוף, אזכרה, אזרה, אזרוע, אזיקים, אמתחת, אפריון, אפרוח, אצבע, אקדה, אשכול, אשנב, אשמורה, אתמול, וע"פ רוב השמיטו את האל"ף הנקראת ולא נכתבת. ואולם אחרי נח נסתר לא היו צריכים השלמה, כי אז ממילא נשמעת אל"ף כמכטא; ע"כ אין דגש אחרי נח נסתר. ובאמת היה הדגש הקל בא לא רק כג"ד כפ"ת, כי אם בכל האותיות (מלבד אח"ע, שבהם ממילא נשמע הא' היתרה). כמו שנמצא בספר התורה של יח"י הנקדן. - כזה הדבר צריך עיון: מדוע השאירו את הדגש הקל דוקא כג"ד כפ"ת, אם לא שהיה באמת איזה הבדל, עב"פ בחלק מישראל, כמו שטבע האותיות האלה מחיב, לבטאן ממושכות (רפויית) אונפסקות (דגושות). הלא גם בערבית ישנן אותיות, שמכטאן נשתנה ע"י נקודה (ח', ט', ע' צ').

בעדיש: שיטה ראייה בחלומי, אמיר נא לי מספרו וזאקבערו בלושריה, וואלוויש: כמה ימי חידך?

משדה הספרות והמדעים.

הרמב"ם.

(המשך.)

קורות ימי חייו של הרמב"ם.

היהודים מעריצים הרמב"ם. היפלא אפוא שכל היהודים התימנים היו מעריצים את הרמב"ם, ויתנו לו גדולה, ויחלקו לו כבוד - אך איש כפוי-טובה יכול היה לערער עליו, כי האיש הגדול הזה חוץ ממעלותיו וכשרונותיו הרבים, הקריב נפשו ומאדו בעד עמו וכראי היה לעשות דו כל הכבוד הזה. בכל עת ובכל מקום לא שקט במגמת-נפשו, להטיב להיהודים. האיש הזה, שהיה מצוין בישר-לבבו, ובאהבת-הצדק והמשפט, איש חכם לבב ובעל נפש יקרה, שכל שאיפותיו היו רק להושיע דעמו ולהצילים מכה מעול, ולא רק לעמו. בייאם לכל האנושות, היו היהודים בני דורו מרגישים חובה לחלק לו כבוד. ולא שתו לבם לחולקים עליו על התאימו את התורה עם הפילוסופיה ב"מורה הנבוכים" ועל החזיקו בשטת אריסטו, התימנים נטלוהו וינשאוהו למעלה ראש ויתפללו על חייו בכל תפלותיהם. ובני ערתי כחרוהו עליהם לרב, והוא קבל עליו את משרת הרבנות, ולא לקח מהם אף שכר-כטלה. (שנת תתקמ"ז). רק הודות להשפעתו העצומה נהנו היהודים מכות-האזרחים בארץ מושבו, וההצלחה האירה אליהם פניה. מהו ורוחו היו עובדים-כתמידות בלי הפסקה, בלי מנוחה, וכלי-לאות. למרות העבודה הרבה, שהיתה עמוסה עליו, יצר חדשות בשלשת רמדיים הללו: התולדות, הפילוסופיה והרפואה. אפ"י של הרמב"ם התכונת-המיוחדת באפיו של הרמב"ם היו ההתמדה, הסבלנות, ואהבת הסדרים. כל שנוי מהרגילות שנאה נפשו. הוא סדר ומשטר בתורה, בפילוסופיה ובמדעי-הטבע. כל עמלו היה לברר עקרי היהדות-האמתית ותמציתה, שהיתה-עד לכה בלתי מבורה. בחבוריו, הופיע בהסתכלות-הפנימית, ובתכונות-רוחו. כל הנחותיו היו בלי משפט מדום ומיוסדות בשכל הישר וזרם הזמן לא שטפן. הנטיה להחזיק בנישנות הסכה את חייו המאושרים, שראה כל ימי חלוו, ורק לעתים רחוקות נפגע מפגעי הזמן. כי כן דרך המאושרים, השואפים להחזיק הישן על מכוננו וחדשות ישנאו, כדי שישאר גם מצבם כמו שהוא. נפשו של הרמב"ם - נובל לומר כנאוה - היתה נקיה מכל-אדם.

יתוסו לקראים. בשמו המוב, שהיה הולך וגדול עד שהיה האבטוריטט היחיד ליהודים, כהשפעתו ועשרו התרוממה אישיותו מאד ויהי משפיע גם על כת הקראים. ככה סבלנותו, ובהפנים השוחקות שהראה להם, משך לבותם לאהבה את היהדות הרבנית. כאשר שאלוהו הרבנים איך יתנהגו עם הקראים, השיבם לאמר: "אלה הקראים השוכנים פה ראויים הם לחלק להם כבוד, להתנהג עמם כמדת הענוה, ונכון לכבדם ולשאול בשלומם". ביחסו זה לכת הקראים הצליח בידו החפץ לאחדם עם הרבנים, עד שכמעט כל הקראים נתחברו להיהודים וככה הגינו הישר ובשכלו החד, וככה הדבור משכם אחרי

Aron Geller

Baumwolle-Garn-Fabrik [Bohorodezany (Galizien)

ליעפערס צו בילליגסטען פרייעזן זעהר פיינע אונד ווייעע

בוימוואלנארנע

פערשיעדענע סארטען, וועלכע בעזאנהערס פיר שטריקמאשינען זעהר געאייגנעט זינד. ביטטע אום פראכעבעשטעללונג.

קאנצערט-גראממאפאן אונד פאנאגראף.

רעזיגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען פלאטטען אונד וואלצען נור אין אונטערצייכענעם ספעציאלהייט צו בעציעהען. עכטער קאנצערט-גראמ-מאפאן, מיט 5 פלאטטען גראמטס, נור 40 ל. פארציגליכער פאנאגראף, מיט 5 וואלצען גראמטס, נור 8.90 ל. פריוקוראנע גראמטס אונד פראנקא. ערסטעס ספעציאלהייט פאן עכטען גראמטא-פאנען אונד פאנאגראפען ען גראם עט ען רעטאיל.

Josef Wechsler, Krakau und Warschau. (in Krakau: Grodgasse 71).

נאד דעם בראנד איין דער שווייץ

פערקויפע איין איינע עכטע זילבער-אוהר אום 4.50 א
עבענזא איינע לאנגע זילבער-קעטטע אום 1.25 א
נאכנאמע. זאלאנגע פאר-ראטה רייכט.

Josef Feil, Krakau, Grodgasse 60 Uhrmacher & Juwelier

אויף פערלאנגען זענען פרייקוראנטע גראמטס & פראקא.

ביתי פתוח לרוחה.

אודיע בזה לכל כאי שערי עירנו, כי כבר תקעתי אחלי עם הרעסטוראציע והאמעל חדש לפי רוח העת בבית

דיעמעלסנאסע 63.

אם אמרתו אספיה כמי המעלות הנמצאות בעסקי החדש הגלויין קצר מלהשתרע, לכן אבקש מאת האורחים הנכבדים, סורו נא אל בית עבדכם, ולינו פה הלילה, ואז אקוה, כי תפיקו רצון בכל אשר תשאל נפשכם, ותמיר תספרו תהלת האמעל החדש, והנני מוכן לקבל אתכם כספ"י ולשרתכם באהבה.

מאיר הבהן ראפארט
פה קראקא.

אינע הערצענסזאכע!

פערראנגט אין אלען מראפיקען נור

ח. ל. שפיטיץ

ציגארעטטענהילזען אויס קראקוי.

אינע גראסע אנצאהל יודישע אריימער פינדען דא איהר בראט, וואכני די קווא-לימאט, זאוי רי אויספיהרונג קיינעם-וועגס אנדערען נאכשטע הען. זוכט דאך ניכט בלאס דעם פאראורטיילס וועגען יוסט פרעכדע אדער אויסלאנדישע פאבריקאע, וועלכע ביי דערזעלבען קוואלימאט טייערער קאסטען.

פערלאג „יודישע צוקונפֿט“

עס איז ערשינען א זעהר וויכטיגע בראשורע

„אונזער פראגראם“

פון אינזש. מ. אוסישקין.

פרייז 15 העללער, פארמא 3 העלרער. 50 שטיק בס"ח 4 קראנען און פארמא.

אלע אבאנענטען פון דער „יודישער צוקונפֿט“ בעקומען די בראשורע אום-זונסם.

זיך ווערען צו:

M. Ehrlich, Dietelsgasse, 59
Krakau.

רעסטוראציע הנונה

בקרואקא

אתכבד בזה להודיע בשער בת רבים כי הרעסטוראציע בהאמעל מיללער דיעמעלסנאסע 35

תתנהל מעתה על ידי ותחת השגחתו ותחשב לפיליאלע להרעסטוראציע שלי בקארלסבאד הנורעת מאז לשם ולתפארתו, ולכן אחלה בזה פני הנוסעים דרך פה וגם אנשי עירנו הנכבדים לסור אלי. ובטח ימצאו בעזרי אצלי עונג ונחת בכל הענינים, הן במאכלים טובים ונעימים וגם ממשרתי עושי רצוני השוקדים והרויים במלאכתם למלאות חפץ כל איש ואיש ופיקו רצון עצהו יט.

רפאל משה כהנא שפירא

Wyd.: | Naftali Hof.
S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
Drukiem S. L. Deutschera w Podgórze.

SINA PELZ, KRAKAU

Gegründet 1873.

**

Oesterreich.

איך ליעפערע ציאניסטען-אוהרען אנקער רעמאנטיאר, גענויא רעגולירט, מיט מנג-דוד אכצייבען א 3.25 פל; ציאניסטען-קעמטע מיט בילד הערצלם פיינסטע אויספיהרונג א 60 קר.; ציאניסטען קראוואט-נאדעלן פיינסטע ארבייט א 15 קר.; גראסמטעס פאבריקס-לאנער פאן איהרען, גאלד, זילכער עט בינא-זילכער, מוזיק-ווארען אונד אנדערע כעדארפס-ארטיקעל מיט שמיי-נענד בילדיגען פרייזען. עקספארט נאך איבעראלל. אויף פערלאנגען שיקע איך איללוסטראטע פרייז-קיראנע מיט צירקא 2000 איללוסטראטען חנם אין כסף.

אהנע האנקורענין.

מאכע היעמיט בעקאנט, דאסס איך מיר איינע

נייע כשרה זעלכוואארען-פאבריק

אינגערניכטע האבע, מיטעלסט דאמפפבעטריע, מיט דער נייעסט מאדערנסטען מאשינען, ערצייגע וואונדער-שעהנע פרימא סאלאמי, וועראנעזער, ברוסט, שינקען & קרענוויסטעל אויז, פערזעהען מיט הכשר של ה"בד"צ דפה ומבטה גאוי זמנו, מיט שמוינענד, נאכשטע הענדען בילדיגען פרייזען. אויף וואונש ווערען ביא דער ערסטען בעשטעלונג אויך הכשר בייגעפאקט.

פרייזע אב פשעמישל גענען נאכנאהמע, ביא אכנאהמע פאן מינדערסטענס 5 קילא.

K. H.	פער 1 קילא	K. H.	פער 1 קילא
2 80	בראטען אדער ראכבעק	1 80	פאלנישע וואורסט
2 70	פשעמישלער וועסט	2 60	פאלנישע וואורסט
3 20	פאללער	2 40	סאלאמי I פיינסט
2 40	גאנז וואורסט	2 40	סאלאמי II אונגארישע
3 60	פאפריקא שפיק	2 40	קראקויער גראב געהאקטע
4	צונגען געזעלכט ראה	2 40	שינקען סאלאמי
2	צונגען פערשיגע	2 60	שפעק וואורסט
7	לעכער וואורסט	2 50	ווינענער וועראנעזער
15	רויך ווירסטעל	2 40	פאריזער וועראנעזער
7	ראאכער ווירסטעל	2 20	האוואנע וואורסטע
15	קרענווטל	2 80	צונגען וואורסט
16	פראנקפורטער	2 40	ברוסט ראה געזעלכט
18	סערפילאד	2 80	ברוסט פערטיג
9	דעברעצינער	2 80	געוויקעלטעס פלייש
	טארנאסאלער	2 80	(שינקען געפרעסט)

פערזאקונג ביא פאסטווערונגען 12 העללער, ביא באהענדונגען 24 העללער. ביא גרעסערען באהענדונגען פראנקא באהן עט אויך פראצענטע געיינערט.

Hirsch Steiner, ul. Jagiellońska 7, Przemyśl.

גימנאזיום עברי.

צו יקציזו התלמידים לקח טוב צוקרא, ס"ק ופוקקיס ציחד עס כל הלמודים, אשר ילמדו בגוננות אשר להוננולה ויחונכו צדתנו ולחוננתנו הקדושה הנוקרה לנו. ובסוף השנה יקבלו תעודות, אשר ישוו צערכן לכל דבר להעודות הגוננות אשר להוננולה. למוכלים כשרים צולז ולהשגחה ועולה ידאג הרב ראש ציה"ק. גם פולניש ילמדו עס. תלמידים שאינם צקילאים צשפת אשכנז מוכרחים להכנס פה להחלקת-ההכנה (פרוגינואלזיום) עשה חדשים קודם התחלת שנת הלמוד וסם יכולים להתקבל צלי סוס תורה וצ"פ.

האלדרס: Rabbiner Dr. M. JUNG, Ung. Brod (Mähren)

ניי אינגערניכטע קראקויער

כשרה דאמפפזעלכוואארען-פאבריק

מיט דער בעסטען מאדערנסטען מאשינע, ערציינט שענע, פרימא סאלאמי, וועראנעזער, ברוסט, שינקען, קרענוויסטעל א. ז. ו. פערזעהען מיט הכשר של הרב הגאון דפה שליט"א. עמפסיעהלט צו בילדיגען פרייזען. אויף פערלאנגען ווירד פרייז-קיראנע עט הכשר אינגעשיקט.

מנחם מענדל גראזער.

Emanuel Glaser, Dampselchwarenfabrik

KRAKAU, Bozego-Ciala 8.

ארבעה מינים!

את אחי, אשר „הארבעה מינים“ האלה: שוויצער קאזע, ליפטויער ברינדז, אלמיצער קווארגעל, קראקויער זעלכ-ווארען, דרושים להם, אנכי מבקש; הואילו נא לבוא אחי כברית המסחר, יש לאל ידי, לשרת אתכם על צד היותר טוב. — בהנני נא בזאת, לבוא אלי אך בפראבע-בעשטעלונג, ותראו, כי יאמנו דברי. — וזאת לדעת אשר תוכלו לעשות בעשטעלונג אף על מין אחד בפאסט-פאקעט אחד. לא אשלח דק פ"ד נאכנאהמע.

E. Moldauer
Käse- u. Selchwaaren-Export
Stryj, Ringplatz.

PAPRIKA UNG.

Szegediner I-a Rosenpaprika süsss, garantiert echt, anerkannt vorzügliche Qualität. Eigene Fäschung per Kg. um 5 Kronen. Versand unter Nachnahme von 3 Kg. an franko Garantie Zurücknahme der Nichtkonvenierenden. Landesproducten Versand-Geschäft -- Haupt A. Rudolf Budapest, VII, Orvodag 22. K.

ערשטע לעמבערגער

כשר דאמפף זעלכוואארען פאבריק

פאסט עט קאמפ.

לעמבערג. גאזאוואנאסע נומער 10.

קארל-לודוויגשט. 41
הויפטפיליאלען
אין לעמבערג
באימוף 18
באזשניצא 20

אינציג ראשטעהנרע כשרה זעלכוואארען פאבריק, וועלכע אינטער ארייזט אונר מיט הבשר מהרב הגאון הגדול רשכבהני מוהריד יצחק שמעלקעס האביר מיקי לבוב שטעהט. ערציינט דא שענסטע סאלאמי עט פערשיע-דענע זעלכוואארען צו ביליגען פרייזען.

Saul Rafael Landau
Juvelier

KRAKAU Stradom 13.

עמפסיעהלט זיין רייכהאלטיגעס לאנער פאן עכטען שוויצער גאלד אונד זילכער אוהרען, גאלד קעמטען, גאר אונד זילכער עט יבעלען ווארען. צו דען בילדיגען פרייזען, דעעלסטע בעדיענונג.

יודישע צייטפראגען.

אונטער דינעם טימעל ערשיינט אין אונזערע פערלאגע אינע סעריע פאן בראשורען, דיא ברענענדע יודישע צייטפראגען בעהאנדעלט.

נומר 1 זאעבען ערשינען!

„אונזער פראגראם“

פאן אינזש. מ. אוסישקין.

דיא בראשורע בעהאנדעלט איין אקטיו-עלעם טעמא, וועלכעס יעדען ציאניסטען בעזאנדערס אינטערעסירען מוסס. פרייז אינעם עקעמפ. 40 העלל., פארמא 10 ה. 1000 עקעמפלארע 80 קראנען.

פערזאנר גענען פאראיינענדיג דעם בע-טראנעס אָרער נאכנאהמע.

Verlag „Zion“ (Samuel Insicht)
Wien II/3 Untere Augartenstr. 9